„RADOMER-KIELCER LEBEN" 34 (174) „Należytość pocztowa uiszczona ryczałtem" פרייז 25 גראָשען [illegible]

היינט 10 זייטן.

ראַדאָמער-קעלצער לעבן

ראַדאָם, פרייטאג ה' אלול תרפ"ז ◆◆ פאַרן אינהאַלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע ניט פאַראַנטוואָרטליך ◆◆ 2-go września 1927 r.

Kino ODEON w Radomiu.

Wobec niezwykłego powodzenia, jakiem się cieszą

Nędznicy

obraz ten pozostaje do niedzieli 4 b.m. włącznie.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער טאָכטער
און שוועסטער פעלא גאָלדשטיין
מיט ה' נאָטאן ניינאַדעל פון בראָדעס
ווינשן מיר, אַ גליק און פריידען
זאָלען זיין זייערע אייביגע בעגלייטער
עלטערן, ברידער און שוועסטער
גאָלדשטיין

FELA GOLDSZTAJN Radom

NATAN NAJNADEL Brodes

ZARĘCZENI

28-go sierpnia 1927 r.

א הערצליכען מז"ט אונזער ברודער און שוואָגער
ירמיה מיט זיין פרוי צום פערלאָבונג פון זייער טאָכטער
פעלא מיט ה' נאָטאן ניינאַדעל (פון בראָדעס)
מיר וואונשען זיי צו זעהן דאָס נחת, וואָס דאָס פערלאָבטע
פּאָר'ל שפּרעכט.
מענדיל גאָלדשטיין
עם פרוי און קינדער

Z intencji zaręczyn
p. ZELI GLUZMANÓWNY
z p. SZLAMKIEM KESTENBERGIEM
serdeczne życzenia zasyła
Kielce. FAJWEL ROZENBERG.

OGŁOSZENIE.

ELEKTROWNIA RADOMSKA

podaje do wiadomości pp. Odbiorców prądu, że w dniu 4 września r. b. w niedzielę, wskutek dorocznego remontu sieci elektrycznej, nastąpi przerwa w dostarczaniu prądu do miasta od godziny 4-ej do godz. 16-ej tego dnia.

1. Średnia Szkoła Chemiczno-Garbarska
2. 8 kl. Gimnazjum Humanistyczne męskie
3. Koeudukacyjne Kursy Maturalne ranne i wiecz.

(KONCESJONOWANE)

Leona Blaszyńskiego w Radomiu

Zapisy do wszystkich klas do 8-ej włącznie przyjmuje kancelarja w gmachu własnym ul. Warszawska (dawne koszary Bema) codziennie w godzinach od 10 do 12 ppł. i od 4 do 7 wieczorem, oraz udziela informacji.

OPŁATA MINIMALNA.

Początek lekcji **o g. 8 min. 30 rano.**

Kursy wieczorowe **o g. 6 30 do 10 wieczorem.**

1) כעמיש-גאַרבערײַ מיטעל-שולע
2) 8 קלאַסיגע הומאַניסטישע מענער גימנאַזיום
3) קאָעדוקאַציע-מאַטורעלע פריה און אָווענד-קורסען

(קאָנצעסיאָנירטע)

פון **לעאָן בלאַשינסקי** — אין — ראַדאָם.

איינשרייבונגען אין אַלע קלאַסען ביז די 8-טע איינשליסליך נעמט אָן די קאַנצעלאַריי אין אייגענעם לאָקאַל וואַרשאַווער גאַס טעגליך פון 10 ביז 12 פריה, וואו עס ווערט ערטיילט אינפאָרמאַציעס

מינימאַלער אָפּצאָהל

אָנהויב פון די לעקציעס 8 30 פריה — אָווענד קורסען פון 6.30 ביז 10 אָוונד.

נייעס! — נייעס!

אז שילער און שילערינס פון רעגירונגס-פאָלקס-שולען און מיטעל-שולען זאָלען ערציִגען ווערען אינ'ם גייסט פון **תורה, נביאים, העבּרעאישע שפּראַך, ליטעראַטור, געשיכטע** א. ז. וו. כדי מיט דעם זיי ציצובינ-דען צו דעם גאָלדענער קייט פון אונזער הערליכער היסטאָרישער פערגאַנ-גענהייט און אזוי נאָך נישט פערפרעמדט ווערען פון דער יודישער נאַציאָנא-לער אָבשטאַמונג. און אום צו ערמעגליכען יעדען פאָטער און מיטער, אַז זייערע קינדער זאָלען געניסען פאַר זעהר צוגענגליכע פרייזען פון די אוי-בענגרערמאָנטע נויטווענדיגע למודים, אהו וועלכע קיין שום יודיש קינד קאָן זיך נישט בעגעהן, עפען איך קורסען **העבּרעאישט** פאַר אַנפאַנגער און אָנפאַנגערינס, ווי אויך **פערפאָל-קאָמונגס-קורסען.**

די קורסען וועלען איינגעאָרדענט ווערען לויט בעזונדערע גרופּעס איינ-געטיילט, און ציפּאַסענדיג זיך לויט'ן קענטניס פון יעדען שילער און שילערין. אויף די קורסען וועלען געשאַפען ווערען גרופּעס ספּעציעל פאַר קינדער פון זעקס יאָהר אָן, וועלכע קענען נישט לעזען און שרייבען. אויפ'ן פערלאַנג פון די יעניגע עלטערן, וועלכע ווילען, אַז זייערע קינדער זאָלען אויך קאָנען יודיש שרייבען וועט ווערען פאַר זיי, חוץ די העבּרעאישע למודים, אויך אונטעררוכטעט ספּעציעל די יודישע שפּראַך.

אויף די **פערפאָלקאָמונגס קורסען** וועט אויך ווערען געלערענט **תלמוד, אגדות ישראל** און אנדערע וויכטיגע יודישע למודים.

צוליב טעכנישע סבות פאַנגען זיך אָן די קורסען דעם 23-טען פּאַזשדזשערניק. איינשרייבען קאָן מען זיך טאָג טעגליך פון 6—8 אָווענד אין די קאַנצעלאַר-יע פון די קורסען וויטאָלדא 11.

אנמערקונג: פאַר די שילער און שילערינס, וועלכע לערנען זיך אין די נאָך מיטאָג שעה'ען אין די שולען, וועלען זיין פאַר זיי טעטיג די קור-סען אין דער פריה.

ל. מילמאַן.

„DLA ZNAWCÓW"

najwyższy opatentowany gatunek gilz

z trzema watami oraz ustnikiem bezdrzewnym

poleca:

fabryka gilz i bibułek

M. PASCHALSKI,

Radom.

פארשטעהער פון מתים-שטיבעל צום געזעלשאפטליכע משפט!

הנה יום הדין.

שוין העכער דריי יאהר ווי אונזערע „שטארט-מנהיגים" שטעהען ביים רודער פון יידישען עפענטליכען לעבען פונ'ם ראדאמער צבור. שוין דריי ראש השנה'ס צעהלט זייער קאדענץ און קיין איין מאהל איז נאך נישט אויסגעקומען אונזערע „פערזארגער'ס" און „ליצים" זאלען בעוויליגען צו קומען צו די וועהלער און אבגעבען פאר זיי א דין וחשבון פון זייערע געשאפענע מעשים.

מיט'ן אנהויב פון היינטיגער וואך האט מען געגעבען דעם ערשטען סיגנאל, וועלכער האט אויסגעהויבען און געגעבען אנצוגעהערען, אז ס'דערנעהנטערט זיך דער גרויסער יום-הדין — ראש השנה. דער חודש אלול איז אנגעקומען אין בעגלייטונג פון א שופר-שאלונג. מ'בלאזט שוין יעדען בעגינען א תקיעה און מ'דערמאנט דעם עולם צו צוגרייטען זיך צום משפט. גרייט זיך דער יחיד. גרייט זיך דער רבים, דער צבור, דער כלל. צום גרויסען יום הדין. ס'קומט-אן דער מאמענט, ווען יעדער אינדיווידועלער וועזען און אזוי דער קאלעקטיווער צוזאמענגלידערונג ברויך זיך אוועקשטעלען און אפענהערציג זיך מתודה זיין מיט זיין גאנצען עהרליכען געוויסען וועגען אלע אבגעטהוענע זאכען, וואס מ'האט אויסגעפיהרט אין משך פון טעג, מאנאטען און יאהרען.

אויף אלעם מוז קומען א צייט. יעדער שאפונג פון מענשליכע טהאטען מוז גרייט זיין אויף אט יענעם מאמענט, ווען מ'דארף פארשטעלען א אויספיהרליכע דעקלאראציע, וואס זאל ענטהאלטען א קלארען און גענויען האפטען דין וחשבון. נישט אייביג קען מען לעבען אין א צושטאנד פון א חאאס און בהלה; נישט שטענדיג קען מען האבען צוטרוי אפילו צו זייערע אייגענע בעסטע אויסערוועהלטען, וועלכע קאנען זיין געשטיצט אויף די אפטימיסטישסטע און וואהרהאפטיגסטע קאלקולאציעס. יעדער צושטאנד, מוז ער זיין דער געזיכערסטער און מיט די אמוואהרשיינליכסט-בעסטע האפענונגען, בעפרייט ער זיך שטענדיג אונטער דעם איינדרוק פון א פערגעפעלטע און נישט בענוג קריסטאליזירטע לאגע, אויב עס ווערט נישט א מאהל געמאכט א קאנטראל און ס'ווערט צופעהליג פעסטגעשטעלט א גרינדליכער באלאנס.

טעותים זענען שטענדיג, און ביי יעדען מענש, אזוי ביי דעם אינדיווידועל איינצעלנעם פריוואטען און אויך ביים געזעלשאפטליכען מענש — נישט פערמיידלעך. גוטע מעשים קאנען א מאהל ביים דורכפיהרען א חשבון הנפש קוואליפיצירט ווערען פאר שלעכטע און נייט גוטע מעשים — פאר די ערגסטע אין ברוטאליטעט.

זאגן יודען דאט מען אלס איינעם פון אזעלכע חשבון הנפש-מאמענטען אנגעצייכענט דעם טאג פון ראש השנה, אונטער דעם טאג פאלען אריינטער די גרעסטע מיוחסים, די העכסטע פערזענליכקייטען און אפילו די, וואס האנדלען מיט מאראל, עטיק, קדושה, און יראת שמים. אלע מוזען זיי קומען פונקט ווי די נידריגסטע צוגלייך און אלע ווי איינער אין א גאנצען כלל תשובה טהון און זיך אליין פארווארפען זייערע אייגענע חטאים...

קיין מיוחסים און קיין תקיפים אפילו זעבען אין דעם פרט נישטא. מעג זיין כלל-טהוער, זענען זיי אויך נישט העכער ווי דער כלל גופא און אלע אונטערליגען זיי דער עפענטליכער קאנטראל. אדרבה, אזעלכע פאלקס-אויסדערוועהלטע ברויכען און טארען נישט דארפען קיין גאנצע דריי ראש השנה'ס און מוזען זיך פיל פריהער שטעלען צום עפענטליכען משפט און בעווייזען מיט פאקטען און מעשים, וואס זיי האבען אזעלכעס געלייסטעט אין אויפגעטהאן פאר דער געזעלשאפט. אזעלכע לייט טראגען אויף זיך א דרייפאכיגע פעראנטווארטליכקייט: אי פאר זיך, אי פאר דעם כלל, און אפילו פאר יעדען יחיד פון כלל.

אונזערע העררען אבער פונ'ם מתים-שטיבעל אויף לובלינער 9 איילען זיך נישט אפנים צו קומען צו זייערע וועהלער און פארשטעלען פאר זיי די „גרויסע" מעשים, וואס זיי האבען געשאפען פאר זייער טובה-וועגען. צו וואס זאלען זיי עס אייגענטליך טוהן? צו וואס אויפדעקען דעם אריעמען און דלות'דיגען באגאזש פון א דריי יעהריגער קאדענץ? שוין באלד 4 יאהר טראגען 32 מתפללים קהל'ס טארבע מיט'ן גרויסען און קידוש לבנה אותיות'דיגען איבערשריפט: — שטאט און אויפגעטוהן האט מען פאר דעם אזוי פיעל. וואס מ'האט געקויפט צוויי גרויסע, געזונטע פערד מיט א נייע עגלה, וואו מ'האט איינגעלעגט דעם געזעלשאפטליכען ארגאניזם. וואס שוהביטע חלפים האבען אין איהם געמאכט א קיסר שניט און די ה"ה פון מתים שטיבעל זענען דך דערביי מטפל אין פיהרען עס ארויס אין דער אייביגער רוה.

ג. העררען פון קהל'ס פערזארגעריי, ה"ה פארשטעהער פון מתים שטיבעל. אייערע פילמאכערן זענען נאך נישט אזוי הויך אנגעגרעניצט, אז זיי זאלען אייך בעפרייען פון אבגעבען א דין וחשבון. נייך, דערויף וועלען די טויזענדסטער וועהלער קיינמאהל נישט מוחל זיין. מעגט איהר אייך פערשפילען אין הייליגסטען מאנטעל פון הייליגע קדישה, וועט עס אויף אייך נישט מגין זיין צו אבפטר'ען זיך פון צושטעלען

הינטער די קוליסען פונ'ם אמאליגען מאגנאטען-לעבען אין ראדאם.

6. פון מלך אביון.

דער טומעל אין האלבע נאכט, וואס איז פלוצלינג אויסגעבראכען אין הויז פון דעם ראדאמער לעדער-פאבריקאנט דער ה' ב האט געשטעלט אויף די פיס דאס גאנצע הויז-געזונד, אנהויבענדיג פון די הויז-דינערשאפט ביז די קליינע קינדער. אלע, אלע האט אויפגעוואכט פון שלאף און געקלאפט א צאהן אן א צאהן פון שרעק און בהלה'ניש פון דעם אומגעריכטען סקאנדאל.

אין אלע שטובען איז פלוצלינג ליכטיג געווארען. וואס איז געשעהן האט קיינער גענוי נישט געוויסט. און קיינער פון די שטוביגע האט נישט ענטוואגט אריינצוגעהן אין יענעם צימער פון וואנען די געוואלדען און די ביטערע יללות פון די ארימע בערויבטע שמוגלער-פאמיליע האבען זיך געטראגען.

מאדאם ב. שטעהענדיג אויף דער שוועל פון לעצטען סאלאן און, דערזעהענדיג ווי איהר מאן מיט פרוי ג. זיצען צוזאמען אויף איין פאטעל און טרינקען שאמפאן, האט אויפ'ן ארט בעקומען כפאזמען און ווי דורך אנ'עלעקטרישען שטראם ארומגענומען האט זיך איהר האלב-ענטבלויזטער קערפער געווארפען אין קאלט-ווארימע פיבער-צאפלעניש.

זי איז געווארען אזוי צוטומעלט, אז זי האט אויף א מאמענט פערלוירן דאס גאנצע בעוואוסטזיין און פון איהרע אויגען האט ארויסגעזעצט אזא בלישטשענדיגער שווארצער אבגלאנץ ווי ביי א צעווילדעטע קאץ. וואס יאגט זיך נאך איהר רויב און איז צערייצט אין איהר הונגעריגען דורשט.

מאדאם ב. זייענדיג אונטער דער ווירקונג און פערבליצט פון דער ראמאנטישער נאכט-פאזע צווישען איהר מאן מיט דער פרוי ג. און בעטויבט און בערוישט פון די פלוצלינגדיגע געוואלדען פון די ארימע יודען, האט זי זיך. איינגאנצען פערגעסען ווי זי געפינט זיך אין ערשטען אויגענבליק האט זיך איהר געדאכטען, אז דאס זעלבע פארל, וואס זיצט איצט ביי איהר אין שטוב צוגעכוליעט אייגער צום צווייטען און וואס טרינקט איצט אזוי אויפגערעגט דעם צערייצטען שאמפאן, — אז דאס איז זי אליין; אז דאס זיצט זי איצט אין לובלינער האטעל מיט'ן אבער-לייטענאנט. די געוואלדען אבער פון די ארימע בערויבטע יודען האבען זי אויפגעוועקט פון איהרע מחשבות און יענער נעפעל איז אוועק פון איהרע האלב פערשלאפענע אויגען און אויפ'ן ארט פון יענעם בילד האט זי דערזעהן אנ'אנדערע ווירקליכקייט. אין יעצטיגען בילד, וואס האט זיך פאר איהר בעוויזען, איז געווען די הויפט-העלדין איהר שמוגעל קאלעגאנקע די פריי ג. וואס קאקעטירט מיט איהר נישט בלויז ביים אבער-לייטענאנט, נאר זי איז יעצט אויך געווארען איהר לעבענס-קאנקורענטקע, וועלכע וויל אויך ביי איהר דעם מאן אוועקרייסען.

דער מאדאם ב. איז שוין פון לאנג געווען אויפפאלענד די שפעטע נאכט וויזיטען פון דער פרוי ג. ביי איהר אין שטוב. עפיס צו פיעל כבודות האט זי לעצטענס געהאט מיט איהר מאן און זי האט זיך אפילו פון איהר אויך געהיטען. דאס האט אין איהר שוין לאנג דערוועקט א חשד, אז די דאזיגע חיטרע און צו פיעל קאקעטישע פרוי איז מיט איהרע „געשעפט-כבודות" עפיס אנדערש אויסען; אז איהר שטרעבונג

זיך צים ריכטער-טיש פון דער עפענטליכקייט. די וועהלער דיענט די פולשטענדיגסטע רעכט צו פאדערען פון אייך א אויספיהרליכען בעריכט דורך דער גאנצער אנגעלאפענער צייט פון אייער ביזאהעריגער טהעטיגקייט און איהר האט קיין רעכט נישט אנטקעגענצושטעלען זיך אזא רעכט.

קנאפע 4 יאהר האבען די ה"ה פון מתים-שטיבעל אין זייער רשות א קערפערשאפט אזא, וועלכע האט לויט דעם אפיציעלען כאראקטער די געזעצליכע קראפט אין מלוכה'שע לעגאליטעט צו איינצונעהמען שטייערן ביי דער יודישער בעפעלקערונג. במשך פון אט דער צייט האבען די אך- און ווייה-פערזארגערס דיספאנירט אפשר מיט א מיליאן זלאטעס, וואס האט איינגעפלאסען פון דער שחיטה הכנסה און די עטאט-סקלאדקעס. היינט פרעגט זיך וואס פאר א וויכטיגע בניינים האבען אט די דאזיגע פארשטעהער פון מתים-שטיבעל אויפגעבויט און געשאפען פאר דער יודישער געזעלשאפט אין ראדאם? אדרבה, זאלען זיי קומען און זיך שטעלען פנים אל פנים פאר דער געזעלשאפטליכע עפענטליכקייט און בעווייזען די פאזיטיווע לייסטונגען, וואס זענען דורך זיי אויפגעטוהן געווארען.

הנה יום הדין!

שוין די העכסטע צייט אויף אזא יום הדין. די קאדענץ דערנעהנטערט זיך צו דער ראזאטקע. שוין נעהנטער ווי חיישער צום אויסלאז פון דער איצטיגער „קעניגרייך" אויף לובלינער 9.

דער געזעלשאפטליכער משפט איבער דער „בעריהמטער" טהעטיגקייט פון קהל'ס אפיציעלע רעפרעזענטאנץ איז אלענפאלס אינטערעסאנט און וויכטיג. אזא דין וחשבון האט א קאלאסאלע בעדייטונג דערמיט, וואס דערפון וואלטען מיר געקאנט אורטיילען וועגען די „וואונדערליכע" אויפטוהונגען און דער גאנצער שפערישער אינטענסיוויטעט פון די ה"ה פון מתים-שטיבעל בערך איבער 3 יאהר צייט.

אונזערע פארשטעהער פון מתים-שטיבעל מעגען זיך איינמאהל האטש פערגינען אויף אט דעם זשעסט און מיט זייער פיער-יעהריגען לייסטונג'ס-אויסוואהל זיך שטעלן צו דער געזעלשאפטליכער קאנטראל.

אדרבה זאלען זיי קומען. מיר פון אונזער זייט ערווארטען זיי.

מ. שמשון.

דער 15-ער קאנגרעס.

אויב אמאל האבען די ציוניסטישע קאנגרעסען ארויסגערופען א פעראינטערעסירונג בלויז צווישען די נאציאנאלע קרייזען פון יודענטום, זענען די לעצטע קאנגרעסען געווארען א פאלקס-זאך, און דער גאנצער כלל-ישראל קוקט זיך צו מיט דער גרעסטער שפאנונג צום גאנג פון די קאנגרעסען, צו די פראגען, וואס שטעהען אויפ'ן טאג-ארדנונג און צו די בעשלוסען פון קאנגרעס, וועלכע דארפען אנצייכנען די ליניעס, די גרונדשטריכען פון דער ווייטערדיגער אויפבוי-ארבייט אין ארץ-ישראל.

ציוניזם איז נישט אזוי ווי אמאהל קיין פארטיי-זאך, בעסער געזאגט, עס עקזיסטירט נישט מעהר קיין ציוניזם אין ענגען זין ווי מען האט דאס אויפגעפאסט פאר דער באלפור-דעקלאראציע אין סאן-רעמא. היינט איז פערהאנען א אינערליכער פעסטער ווילען אויפצובויען ארץ-ישראל אלס נאציאנאלע היים פאר יודען, און דער דאזיגער ווילען, דער דאזיגער וואונש איז שוין טיעף, זעהר טיעף אריינגעדרונגען אין די הערצער פון גאנצען יודישען פאלק צו אלע זיינע שיכטען אויף גאר דער וועלט.

און אזוי ווי די ציוניסטישע ארגאניזאציע שטעהט אפיציעל אין דער שפיץ פון דער דאזיגער פאלקס בעוועגונג און כלפי חוץ איז זי די איינציגע פעראנטווארטליכע אינסטיטוציע, האבען ממילא די ציוניסטישע קאנגרעסען די גרעסטע בעדייטונג, ווייל זיי דעצידירען איבער דעם גורל פון ארץ ישראל אלס א יודיש לאנד.

דער הייעהריגער קאנגרעס האט בעוויזען זיין רעוואלוציאנערען כאראקטער שוין מיט דער נייער פראצעדור, וואס איז דאס ערשטע מאהל בענוצט געווארען בעת די וואהלען צום קאנגרעס, די דאזיגע פראצעדור האט דערפיהרט דערצו, אז א גרויסע צאהל איבערגעגעבענע ציוניסטען, וועלכע זענען יאהרען לאנג געווען די ערשטע דעלעגאטען צו די קאנגרעסען זענען נישט אויסגעוועהלט געווארען, און האבען קיין מאנדאטען נישט בעקומען.

עס איז דאך גענוג צו דערמאנען, אז צוליעב דער דאזיגער נייער וואהל-פראצעדור האט דער „על המשמר", ארום וועלכען עס קאנצענטרירען זיך פיעל פון די בעסטע ציוניסטישע קרעפטען, ווי פאדלישעווסקי, גרינבוים א אנד. נישט בעקומען קיין איין מאנדאט צום קאנגרעס, און ווי אונזערע מיינונגען זאלען נישט זיין, וואסערע געגנער מען זאל נישט זיין צום פראגראם פון „על המשמר" איז אונז געוויס זעהר נישט ליעב, אז די דאזיגע עהרליכע איבערגעגעבענע מענשען, וואס זענען גרייט זיך מקריב צו זיין פאר'ן ציוניזם און פאר ארץ-ישראל, זאלען נישט האבען די מעגליכקייט צו זאגען זייער ווארט אויפ'ן קאנגרעס.

מיר גלויבען אבער, אז דער רעוואלוציאנערער גייסט, וועלכען דער קאנגרעס האט אנגענומען וועט געוויס אויסגענוצט ווערען אויסצובעסערען אלץ וואס מען דארף, צו רעארגאניזירען גרונדליך די גאנצע ארבייט און בעזייטיגען דאס, וואס איז שעדליך און נישט געוואונשען.

עס איז איצט שוין פאר קיינעם קיין סוד נישט, אז א גרויסע צאהל פון די ארץ-ישראל-בעאמטע זענען בשום אופן נישט פאסיג און בערופען צו זייערע

אין צו פאנגען אין איהרע ארעמס איהר מאן און אזוי נאך פון איהם אלץ אויסצונארען; דאס האט מאדאם ב. שוין לאנג געטראכט. די דאזיגע ספיקות האבען זי ביינאכט נישט געלאזט שלאפען און געפייניגט איהרע געדאנקען. יעצט, נאכדעם ווי פאר איהרע אויגען האט זיך ענטפלעקט די פיקאנטע נאכט-געזעלשאפט פון פרוי ג. מיט איהר מאן, איז דער דאזיגער איהרער חשד בעשטעטיגט געווארען. מאדאם ב. האט אין יענעם מאמענט געזעהן אין דער פרוי ג. איהר געפעהרליכסטען שונא און, געפינענדיג זיך אונטער דער שטארקער קראפט פון אייפערזיכט, שנאה און כעס, האט זי פערלוירען אלע איהרע נארמאלע געדאנקען און, ווען דער ארימער יוד, מיט זיין וויינענדיגע פרוי און קינדער האבען אזוי געשריגען און געוואלדעוועט, האט מאדאם ב. פערשטארקט מעהר דאס געוואלד און, שטעהענדיג א קורצע צייט אויף דער שוועל איז זי ווי א צופלאמטער בליץ אריין אין סאלאן אין, צולויפענדיג צו דער פרוי ג., וועלכע איז ברחבה זיך געזעסען אין ווייך-פלושענעם פאטעל, האט זי איהר יענע אויסגעשפיזט א פאר פייער-שפייענדיגע אויגען ווי איינצושלינגען זי. א ווילע האבען זיך ביידע געגענזייטיג אנגעקוקט אין געשוויגען. מאדאם ב. איז אזוי אויפגערעגט געווארען פון יענער'ס גלייכגילטיגער האלטונג און פערצויגענע מינעלעך, וואס זי האט כסדר צוגעוואָרפען איהר מאן, אז זי האט ראפטעם געכאפט א הויך שמאל סערוויזען-גלאז וואס איז געשטאנען פיל אנגעגאסען מיט שאמפאן אויף א קלאר-זילבער געדעקט סערווירטען טישעלע און האט עס מיט א רוגזה'דיגען אימפעט א שלייידער געטוהן דער פרוי ג. אין פנים אריין מיט א ווילד אויסגעשריי:

— ארויס פון דאנען דו נידערטרעכטיגע פרוי, דו ווילסט מיין הויז צופיהרען. דא איז נישט קיין קאבארעט. יעצט ווייס איך שוין וואס פאר א סודות דו האסט מיט מיין מאן, ווילסט איהם פאנגען אין דיינע טייוואלישע נעצען. איך האב ביז היינט געשוויגען מעהר אבער וועט דאס נישט געהן. וואן ארויס.—

פרוי ג. האט זיך גאר נישט אויפגערעגט. זי האט א הילכ-שכיר'ע זיך פונאנדערגעלאכט אין געלאסען מיט א שטעכענדיג שמייכלעע אבגעענטפערט:

— זאגען זי נאר, מאדאמעשי, זי זענען אפשר אייפערזיכטיג אויף איהר'ס מאן? און אז זי האבען מיר צוגענומען מיין אבער-לייטענאנט און מיט איהם אזוי פערבראכט דארט... דארט, זי ווייסען שוין וואו, דארט אין לובלין אינ'ם האטעל אויף דער קראקאווער-פארשטאדט. דערמאנען זי זיך נאר. גיבען זי זיך א קלאפ אין שטערן וועלען זי זיך באלד דערמאנען. יאך בין זאגען זי, א נידערטרעכטיגע פרוי און זי וואס זענען ווי שטעהט דאס, זי זאלען האבען ביידע: דעם מאן מיט'ן אבער-לייטענאנט, און יאך גארנישט. האבען זי מיר צוגענומען דעם אבער-לייטענאנט. האב יאך מיר גענומען איהרענס מאן. וואס? ס'געפעלט איהן נישט? ניין?— חא-חא-חא! ווען נאר ס'געפעהלט איהר נישט.—

דאס איבערזערטלען זיך צווישען ביידע פרויען האט דער ה' ב. גארנישט געהערט. ער איז געשטאנען אין דער צווייטער שטוב און זיך געאמפערט מיט דער ארימער פאמיליע, וואס האט זיך ביי איהם געבעטען רחמים, ער זאל זיי אומקעהרען די פאר רעקווירירטע פעל. איהם האבען די טרעהרען גארנישט געריהרט און ער איז געבליבען פעסט ביי זיין הארטען אונדערבארימדיגען בעשלוס נישט אבצוגעבען די פעל.

ווען די ארימע מענשען האבען געזעהען, אז מיט'ן ה' ב. איז נישטא וואס צו מאכען און, דערהערענדיג אין צווייטען צימער א גרויס געטומעל האבען

וויכטיגע אמטען. פיעל טהון גלאַט גרינגשעצען זייערע אמטען און ערפולען ווייט נישט זייערע פליכטען. און אַנדערע ווידער פערשווענדען די דורך נויט און שוויס אַנגעזאַמעלטע פאָלקסגעלדער, וואָס עס רופט אַרויס די גרעסטע פערביטערונג און עס ברענגט דעם גרעסטען שאַדען די פאָלקס-פאָנדען, דאָס ווערט בעשטעטיגט דורך עדי ראיה, וואָס זענען געווען אין ארץ-ישראל און זענען ענטוישט געוואָרען פון דער דאָזיגער אונפֿעראַנטוואָרטליכער פיהרונג פון די דאָרטיגע פקודים און דאָס ווערט אונז איבערגעבען אין די צייטונגס-קאָרעספּאָנדענציעס פון ארץ-ישראל.

און מיר האַלטען, אַז ביי די אַלע גרויסע און וויכטיגע זאַכען, וואָס דער קאָנגרעס האָט צו ערלעדיגען, ביי די אַנגעהויבענע פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פראַגען, וואָס וועלען דאָרט בעהאַנדעלט ווערען, טאָר די דאָזיגע פקודים-פראַגע פאָרט נישט פערגעסען ווערען, ווייל דאָס האָט לויט אונזער מיינונג א זעהר וויכטיגע בעדייטונג, קודם-כל מיט דער זאַך אַליין, מיט דעם וואָס אויב די בעאַמטע וועלען זייערע פונקציעס ווי געהעריג ערפולען וועט דאָס זיין א טובה פאַר די עולים און אפשר וואָלטען פיעל פון זיי נישט געמוזט זיך אומקעהרען אין גלות.

בעזונדער איז די געלד-פראַגע אויך נישט קיין קלייניגקייט. ווארום אין דער צייט, ווען מענשען שטאַרבען דאָרט פאַר א פּיאַסטער קען מען דאָך נישט ערלויבען, אַז די פקודים זאָלען פשוט פערשווענדען געלד אָהן שום נוצען.

און דער עיקר מוז מען זיך געוויס רעכנען מיט דעם דעת הקהל, מוז מען דאָך זעהען, אַז די אלגעמיינע יודישע מיינונג זאָל נישט האָבען קיין טענות. אַז זיי זאָלען נישט האָבען קיין תירוץ און דוקא א עהרליכען תירוץ זיך צו פטר'ן פון געבען געלד אויף די קרנות.

די דאָזיגע אַנגעווייטאָגטע פּראַגע מוז אומבעדינגט בעריהרט און בעהאַנדעלט ווערען אויפ'ן איצטיגען קאָנגרעס און מיר גלויבען, אַז אויב די זאַך וועט גינסטיג ערלעדיגט ווערען וועט דאָס האָבען א זעהר וויכטיגע בעדייטונג פאַר דער ווייטערדיגער אויפבוי-ארבייט אין ארץ-ישראל.

י. פ.

שטייער-פראַגען.

עטליכע ווערטער וועגען הכנסה-שטייער

אין די לעצטע טעג האָט דער שטייער אמט פֿונאַנדערגעשיקט אויפֿפאָדערונגען (וועזוואַניעס) צו אַלע קליינהענדלער און מאַרק-סוחרים, קליינע און אָרימע בעל מלאכות, וואָס זענען ריכטיג בעפרייט פון צו בעלעגען „זעזנאַניעס", וועגען הכנסה-שטייער און ממילא דעם דאָזיגען שטייער צו בעצאָהלען — בכדי זיי אַריינצוציהען אי"ן דער קאַטעגאָריע פון הכנסה שטייער צאָהלער.

ביי דער געלעגענהייט וויל איך מיר ערלויבען צו זאָגען פאָלגענדעס:

ביז ניינציג פּראָצענט פון די א. ד. קאַטעגאָריעס — ווען דער שטייער-אמט זאָל האַנדלען לויטן געזעץ און לויט'ן פּאַקטישען פערדינסט — וואָלט מען נישט געקענט בעשטימען קיין הכנסה-שטייער, ווייל ווי בעוואוסט צאָהלט מען הכנסה שטייער, ווען דער ריינער פערדינסט איז העכער פון 1500 זל. יעהרליך.

און ווען מען זאָל נעמען אין אַכט וויפיעל מאָל דער מאַרק-סוחר איז א היים געגאַנגען אָהן א גראָשען פדיון, און וויפיעל מאָל ער האָט געמוזט לייזען אונטערן קרן — פשוט ווייל ער האָט נישט געהאַט אויף קיין ברויט פאַר זיינע קינדער — ווען דער שטייער אמט וואָלט געשיקט זיינע „אינפאָרמאַטאָרען" אויפן מאַרק אַז זיי זאָלען זעהען, אַז אַנשטאַט צו לייזען געלד שטעהען זיי און קוקען אין הימעל און... פילאָזאָפירען — וואָלט ער די דאָזיגע קאַטעגאָריע קיין הכנסה-שטייער נישט בעשטימט.

דער שטייער-אמט קומט אָבער צו אַנ'אַנדערן אויספיהר, און נעמליך: אַז יענער שטעהט אויפ'ן מאַרק און איז זיך מפרנס מיט א פאַמיליע מסתמא האָט יענער פרנסה בריווח, און אויב אַזוי האָט ער דאָך אוודאי פערדינסט כאָטש 100 זל. א וואָך און דעריבער דאַרף ער צאָהלען 200 א יאָהר הכנסה-שטייער.

און ווער שמועסט נאָך, אַז די „אינפאָרמאַטאָרען" שטעלען צו ידיעות, אַז דער אָדער יענער האָט חתונה געמאַכט א קינד, געווען אויף דאַטשע, אָדער זיך געמאַכט א נייעם אַנצוג. נו, מוז ער שוין בעצאָהלען דעם הכנסה-שטייער.

און ווען מען נעמט נאָך אין אַכט, אַז ביי די יעצטיגע פערהעלטנישען, ווי די רעגירונג זוכט פערשידענע כרישע הכנסה-קוועלען, בכדי גלייך שנעלען דעם בודזשעט, אָדער אפשר נאָך צו געבען א הוספה די בעאַמטע... דראָהט ווירקליך א געפאַהר די מאַסען קליינהענדלער און בעלי מלאכות, פון דער נייער הכנסה-שטייער-גזרה, גענוג ווערען זיי געפייניגט פון דער שווערער — אונגעהויער שווערער — לאַסט פון אומזאַץ שטייער, וועלכער רואינירט יעדעס יאָהר גאַנצע רייהען הענדלער און האַנדווערקער, וועלכע קענען באַ'ן אויפן די דאָזיגע לאַסט נישט אויסהאַלטען. און די, וועלכע האַלטען זיך יאָ נאָך, ווי עס איז אויף די פיס, דראָהט זיי רואינירט צו ווערען דורך דעם לעצטען „קלאַפּ" און זיין געצווינגען אַראָבצוגעהן פון פּלאַץ, ווען מען זאָל יעצט אויסמעסטען דעם הכנסה-שטייער. און נאָך דערצו א נישט ריכטיגען, אָדער א קינסטליך אויפגעשרויפטען.

בכדי זיך ווי ווייט מעגליך צו פערהיטען פון דער דראָהענדער געפאַהר איז נויטיג, אַז יעדער קליינהענדלער פון דער פיערטער קאַטעגאָריע האַנדעלס פּאַטענט, אָדער האַנדווערקער פון דער אַכטער קאַטעגאָריע ארבייטס-פּאַ-

---

זיי איהם געלאָזט שטעהן און זענען אַלע אַהין אַריין מיט א גרויס געוואַלד. זיי זענען צוגעלאָפען צום פּאַטעל, וואו ס'איז געזעסען די פרוי ג. און, אַננעמענדיג זי פאַר ה' ב'ס פרוי, האָבען אַלע זיך אַרום איהר אויסגעשטעלט און מיט קישענדיגע טרערען זיך געבעטען ביי איהר זי זאָל ווירקען אויפ'ן ה' ב. ער זאָל זיך מרחם זיין איבער זיי און אָבגעבען די פעל. זיי האָבען איהר געהאַלזט:— מאַדאַמישי, טייערע ליכטיגע, האָט רחמנות און בעט אייער מאַן דעם ה' ב. ער זאָל אונז נישט צונעמען דעם לעצטען ביסען ברויט. דערבאַרעמט אייך, האָט רחמנות.—

— וואָס פאַר א מאַן! ווען פאַר א מאַן! זי איז דאָ א ווילד-פרעמדער טייוועל, דער ה' ב. איז נישט איהר מאַן, נישט קיין אַנדערער ווי אָט די פערשאָלטענע מכשפה האָט צוגענומען ביי אייך די פעל, מיין מאַן איז דאָ גאָרנישט שולדיג, זי האָט מיין מאַן פערפיהרט. צו איהר. נאָר צו איהר האָט פּרעטענזיעס. דאָס איז איהרע געשעפטען, נישט מיין מאַנ'ס. רייסט איהר אויס די אויגען און טרייבט זי אַרויס פון דאַנען — האָט זיך מאַדאַם ב. שוין מעהר נישט געקענט בעהערשען און פיהלענדיג זיך טיעף אָנגעגרייפט אין בעליידיגט, וואָס די פרעמדע מענשען האָבען זיך צו דער פרוי ג. געווענדעט מיט'ן טעות, אַז זי איז איהר מאַנ'ס ווייב און נישט זי, האָט זי בעשלאָסען מעהר דעם סוד נישט אויסצובעהאַלטען און ענטדעקען איהם פאַר דער גאַנצער וועלט: סיי ווי סיי האָב איך שוין נישט וואָס אָנצוווערען. זאָל חאָטש די וועלט אויך וויסען אפשר וועל איך נאָך קאָנען אָבראַטעווען מיך און מיינע קינדער, — האָט זיך מאַדאַם ב. געטראַכט און זי האָט זיך מעהר נישט געשעמט. וואָס פרעמדע מענשען וועלען זיך דערוויסען פון אַלע געהיימניסען פון איהר אינטימען פאַמיליען-לעבען.

— זעהסט שוין, וואָס דיין ווייבעלע פערארבייט? זעהסט וואָס פאַר כלי דו פערמאַגסט? דאָס משלחת דיינע וועט דאָך אונז אומגליקליך מאַכען, זי מאַכט דאָך קאַליע דאָס גאַנצע געשעפט. שיק זי אַריין שלאָפען און זאָל זי זיך נישט מישען אין אונזערע געשעפטען, ווער האָט געשיקט נאָך איהר? הערסט? זי הייסט דאָך אָבגעבען די פעל, געה האַרך זי און פערפאַק חאָטש דאָס געשעפט. יאָך, זאָגט זי, בין א נידערטרעכטיגע פרוי, וואַרט וואַרט, יאָך וועל דיר באַלד פערצעהלען פון איהרע „מעשים טובים". יאָך וויל יעצט נישט דערצעהלען. ס'שטעהען דאָ פרעמדע מענשען. זאָלען זיי די שמענדאַקעס, די יאַלדישע שמוגלערס נאָר אַרויס געהן פון דאַנען, וועל יאָך דיין ווייבעלע, די פרומע גבאי'טע שוין איינמעלדען — מיט אַזאַ מענה לשון אין אַדרויס די פרוי ג. און ווייזט אויס, פון שכרות האָט זי זיך פערגעסען און אין דער אַנוועזענהייט פון מאַדאַם ב. האָט זי דאָס אַלץ גערעדט צום ה' ב, אויף „דו" וועלכעס האָט איבריגענס נאָך מעהר פערשטאַרקט דעם חשד ביי דער מאַדאַם ב. אַז איהר מאַן מיט פרוי ג. שטעהען אין גאָר נאָהנטע בעציהונגען...

דער ה' ב. זייענדיג אונטערגעהעצט פון דער פרוי ג. האָט זיך צעקאָכט ווי א חיה. ער האָט געכאַפּט א שטעקען און, שלאָגענדיג מכוח רצח די אָרימע יודען, האָט ער זיי פון זיין שטוב אַרויסגעטריבען. די אָרימע בערויבטע און רואינירטע מענשען זענען א ווײלע געבליבען שטעהן אין דער קוך און פון דאָרט אַריינגעשיקט א האָגעל פון ביטערע קללות אויפ'ן אַדרעס פון ה' ב. איין קינד, א 14-יעהריג מיידעל פון די אַרויסגעטריבענער אָרימער פאַמיליע

טענס, ווען זיי בעקומען אנ'אויפפאדע־רונג אבצוגעבען „זעזנאניעס“ וועגען הכנסה־שטייער, אז זיי זאלען אלע רוב־ריקעס אויספיהלען און אבגעבען צום טערמין (דער טערמין איז ביז 30 טאג נאכן דערהאלטען די זעזוואניע) ווייל אין פאל פון נישט אבגעבען די „זעז־נאניע“ דראהט א שטראף, אפי"ו דאן ווען מען ווייסט זכער, אז מ'וועט בעפ־רייט ווערען פון צו בעצאהלען הכנסה שטייער. אויך דארפט ווערען אנגעגע־בען אין די געהעריגע רובריק די אויסגאבען, וועלכע זענען פערבונדען מיט'ן געשעפט. ווי שטייערן א.ז.וו.

עס איז אויך וויכטיג, אז אלע זאלען קומען זיך רעגיסטרירען אין זייערע פעראיינען, און אויפגעבען וויפיעל זיי האבען אויפגעגעבען הכנסה אין די „זע־זנאניע“, בכדי דער שטייער־אמט זאל נישט הויבען קינסטליך דעם הכנסה שטייער.

מען מוז אויך אויפמערקזאם מאכען די ניי־געזעהלטע מיטגלידער אין דער הכנסה שטייער קאמיסיע, אז זיי זאלען געדענקען, אז די אלע קליינהענדלער און בעלי מלאכות האבען ביז יעצט קיין הכנסה־שטייער נישט געצאהלט, הגם די פעררינגסטע זענען געווען בעסערע, זיי דארפען דעריבער אנווענדען זייער גאנ־צע ענערגיע און אויפקלערען די מאס־געבענדע ספערען אין וועלכע בעדינגונ־גען עס קומט אויס צו לעבען די ארימע מאסען, און אז זיי קענען ביי קיין פאל נישט ווערען אריינגעטראגען אין דער ליסטע פון הכנסה־שטייער־צאהלער.

די איינציגע רעטונג פאר די מאסען אין דעם פאל איז, אז די פארשטעהער אין דער הכנ.ה־שטייער קאמיסיע זא־לען ערפילען געוויסענהאפט זייערע פליכטען און שטעהן אויף דער וואך פאר די אויפגאבען, וועלכע זענען זיי מצד די מאסען אנפערטרויט געווארען.

ה ל ו י.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

ווארשאווער קאסע־ברעכער אויף גאסטראלען אין ראדאם.

די ווארשאווער „ספעציאליסטען“ אויף קאסע איינברעכען האבען אפנים איינגעפונען, אז ראדאם איז א גינסטי־גער באדען פאר זייער „קונסט“, און זיי האבען טאקע בעשיאסען מזכה צו זיין די פראווינץ מיט אזעלכע עקס־פערימענטאלע גאסטראליען פון גניבה'־שע טעכניק.

דעם ערשטען בעזוך האבען זיי גע־שענקט דעם ראדאמער יודישען איינ־וואהנער, ה' קדיש העלצמאן. דעם פא־ריגען פרייטאג־צונאכט האבען זיך די דאזיגע „קינסטלער“ אריינבעקומען אין זיין וואהנונג, וואו זיי האבען מיט ספע־ציעלע טעכנישע מכשירים איינגעבראכען די אייזערנע קאסע און ארויסגע־גנב'עט פון דארט בריליאנטענע אויר־רינגלעך, עטליכע נאדלענע זייגערלעך, בריליאנטענע פינגערלעך, א זילבער־נעם ציגארען טאש, 3 פנירען פאריל. עטליכע און זעכציג רוסישע רובעל אין גאלד. די גניבה בעטרעפט בערך 20,000 זל.

ווי עס איז משער צו זיין, איז ה' העלצמאן געווען א לענגערע צייט אונ־טער דער אבסערוואציע פון די ווארשאווער „פאך־קינסטלער“. די השערה נעמט זיך דערפון, וואס די גניבה איז אויסגעפיהרט געווארען נאכדעם, ווי ה' העלצמאן האט אין דער זעלבער קאסע געהאט פריהער בעהאלטען 9000 דאלאר. די גנבים האבען אבער א ביסל פערשפעטיגט מיט זייער „קונסט“. ווייל דער ה' העלצמאן האט צום גליק נאך פריהער בעוויזען ארויסצונעמען פון קאסע די דאלארען און זיי פערנוצט אויף אונבעוועגליכע טראנזאק־ציעס.

די פאליציי פיהרט ארום דער גניבה אנ'ענערגישע אויספארשונג.

ווער איז מחויב צו מאכען רעמאנט אין די דירות?

גאר אינגיכען וועט דאס דירה־געלד דערגרייכען די פולע 100 פראצענט פון פאר־מלחמה'דיגען דירה־געלד. געוועל־בער און האנדעלס־לאקאלען, וואס הא־בען געצאהלט איבער 600 רובעל א יאהר, צאהלען שוין איצט 99 פראצ. די איבריגע געוועלבער וועלען פון 1־טען אקטאבער אן דארפען צאהלען פולע 100 פראצ. דאס זעלבע וועלען די אנ־דערע וואוינונגס־לאקאלען אין הייגטי־גען יאהר צוגעהן צו 100 פראצ. דירה געלד.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז פער־שפרייט געווארען א קלאנג, אז נאכדעם ווי דאס דירה־געלד וועט שוין דער־גרייכען די פאר מלחמה'ריגע הויך וועט דאס געזעץ פון לאקאטארען־שוץ אויפ־הערען צו זיין גילטיג. און די הויז־ווירטען וועלען קענען נעמען דירה־געלד וויפיל זיי וועלען נאר אליין ווע־לען.

די דאזיגע מורא איז פולשטענדיג אומבעגרינדעט.

דאס לאקאטארען־געזעץ איז ארויס־געגעבען געווארען אהן א טערמין ווען עס דארף אויפהערען צו זיין גילטיג די שוץ, וואס דאס לאקאטארען געזעץ גיעט די לאקאטארען פון איין זייט און די ווירטסלייט פון דער צווייטער זייט. בעשטעהט נישט בלויז פון די הויך וויפיעל עס דארף זיין דאס דירה געלד. דער לאקאטארען געזעץ האט וויכטיגע־רע פונקטען ווי למשל: אז מ'טאר נישט ארויסווארפען קיין לאקאטאר אהן זעהר וויכטיגע סבות, אז מ'טאר נישט נעמען קיין צו הויכע פרייזען פאר דירות, מ'טאר נישט פראוואצירען די לאקאטא־רען און נישט די ווירטסלייט מכח ארויסציהען זיך פון דער דירה אין אייגענעם ווילען אדער פערקויפען מיט איין ווארט, דאס דירה געלד איז נאר איין טייל פון לאקאטארען־געזעץ. און ווען מ'וועט שוין בעצאהלען די פולע 100 פראצענט דירה־געלד וועט דער לאקאטארען־געזעץ ווייטער בלייבען אין קראפט.

צווייטענס איז אין ארט, 6 פונקט 3 פון לאקאטארען־געזעץ בפירוש געזאגט אז ווען דאס דירה־געלד דערגרייכט 100 פראצ. פון פאר־מלחמה'דיגען דירה־געלד הערען אויף די הוכפות.

לעצטענס קומען פאר פיעל סכסוכים צווישען די לאקאטארען און די ווירטס־לייט צוליב דעם רעמאנט. געוועהנליך פאדערען ביידע צדדים מ'זאל מאכען דעם רעמאנט. דער ווירט פאדערט פון

האט זיך ביטער און יאמערליך צע־וויינט און איינגעריסען וועלטען: שלאגט שלאגט, מערדער'ס, רוצחים, דער הייגט איז אייערער. נישט לאנג וועט ליגען די טארטען אין לעקיכער אויף אייער טיש, נישט לאנג וועט איהר אייך גי־סען מיט שאמפאן. אין הימעל איז דא א גאט און ער וועט אייך גוט בעצאה־לען. איהר וועט נאך געהן איבער די הייזער און בעטען ברויט. איהר וועט נאך קומען צו אונז און מיר וועלען זיך איבער אייך יא דערבארימען...—

און די ארימע פאמיליע האט פער־לאזט דעם ה' ב.'ס שטוב מיט טרוי־ריגע און ביטערע געמיטער.

ווען זיי זענען ארויס פון שטוב האט דער ה' ב. זיך גענומען אברעכענען מיט דער מאדאם ב. ער האט איהר גע־מאכט א סצענע, אז אלע קינדער זענען זיך צוזאמענגעלאפען. אין דער געגענ־ווארט פון אייגענע דערוואקסענע זיהן און טעכטער האט ער זייער מוטער פון זיין סאלאן ארויסגעווארפען אונטער א האגעל זידעל־ווערטער, פון וואס די אייגענע קינדער האבען זיך פערשעמט. ער האט אויף זיין אייגן ווייב געשריגן ווי אויף א הינד. און ווען מאדאם ב. איז געשטאנען אויף דער צווייטער זייט טהיר האט ער איהר שטרענג בעפוילען: מעהר זאלסט זיך נישט ענטוואגען ארייגצוקומען צו מיר. ווען איך וועל זיצען מיט דער פרוי ג. דו האסט קיין רעכט זיך נישט צומישען אין אונזערע געשעפטען. אויב האסט וח־מנות און ווילסט זיין א גבאי'טע גיב צדקה, טהייל נדבות, דאס געשעפט אבער טאר מען נישט קאליע מאכען. רעקוויזיציעס, דאס איז אונזער לעבען, אונזער געשעפט. ווען נישט דאס, וואל־סט אויסגעקוקט ווי יענע שלעפער'ס. האסט געזעהען ווי יענע בעטלערס זע־הען אויס? אבער די פרוי ג. איז שוין א אנדערער מענש. שעם זיך פאר איהר, מעגסט זיך ביי איהר לער־נען —

ווען מאדאם ב. האט א פערשעמטע מיט א טיף־געזונקענעם קאפ פערלאזט דעם סאלאן און איז אריינבעגלייט גע־ווארען אין איהר שלאף צימער אינטער די ארעמ'ס פון איהרע דערוואקסענע קינדער, האט זיך אויפ'ן הויף געהערט א פריש גערודער. דאס האט מען גע־בונגט צופיהרען א גאנצע פיהר מיט געשמוגעלטע פעל, וואס איז אריינגע־פיהרט געווארען קיין ראדאם פון דער פראווינץ, און נאך דער פיהר זענען נאכגעגאנגען די קליין־שטעטדילדיגע סוחרים, ביי וועמען מען האט די פעל רעקווירירט. די סוחרים האבען געטו־מעלט, זיך געריסען די האר פון קאפ און בעגלייט די פיהר ווי א לויה מיט געוויינען און קולות.

און אין הויז פון ה' ב. איז ענט־שטאנען א פרישער טומעל מיט סקאנ־דאלען און געשרייען.

(פארזעצונג קומט).

לאקאטאר. אז ער זאל בעצאהלען פאר'ן רעמאנט און דראהט זאגאר פאר א עקסמיסיע און דער לאקאטאר פאדערט, אז דער ווירט זאל דורכפיהרען דעם רעמאנט.

עס איז דעריבער וויכטיג אויפצוקלערען, אז דער ווירט איז פערפליכטעט צו מאכען דעם נויטיגען רעמאנט אויב אהן דעם איז נישט מעגליך צו וואוינען אין לאקאל. דאס ארט. 26 פון לאקאטארען געזעץ זאגט. אז דער ווירט איז מחויב אויסצופיהרען דעם רעמאנט, וואס די פאליציאישע בוי-קאמיסיע וועט פעראָרדנען.

דאס מוז מען גענויער אויפקלערען למשל, אויב דער פופיט אדער א טייל דראהט אראבציפאלען, אויב די פאדלאגע איז דורכגעפוילט, אויב די קאנאליזאציע איז קאליע, אויב די טירען אין פענסטער ראהמען זענען צובראכען אדער פערפוילט, אייב די אייוועגס זעבען איינגעפאלען; אויב א וואנד איז געשפאלטען אד״ג. אין די אלע פאלען, אויב דער ווירט וויל נישט מאכען דעם נויטיגען רעמאנט גוטוויליג דאן קען דער לאקאטאר אראפברענגען די פאליציאישע בוי-קאמיסיע. וועלכע בעזיכט דאס ארט און בעפיילען דעם ווירט צו מאכען דעם רעמאנט.

אין דער צייט פון אזא רעמאנט מוז דער ווירט אזוי איינארדנען, אז דער לאקאטאר זאל אומגעשטערט ווייטער קענען וואוינען אין זיין דירה, אזוי זעהט פאר דאס געזעץ.

רעדענדיג וועגען דער דירה-פראגע ווילען מיר שוין פאר איין וועג אויפקלערען נאך א ענין. אין פיל קלענערע שטעדט דראהען די ווירטסלייט צו עקסמיסירען זייערע לאקאטארען מיט'ן אויסרייד, אז זיי מוזען רעמאנטירען זייערע וואוינונגען. מיר האלטען דעריבער פאר נויטיג אויפצוקלערען, אז דער ווירט קען פאדערען מען זאל געבען אנ'עקסמיסיע די לאקאטארען פון זיין הויז. נאר אויב די פאליציאישע בוי-קאמיסיע ערקלערט, אז דאס הויז דראהט איינצופאלען און מען מוז דאס דעריבער איבערבויען. אויב נאר עס איז נישטא אזא סכנה קען מען נישט בעקימען קיין עקסמיסיע.

די עקזאמענס אין אמעריקאנער קאנסולאט.

די ארבייטער-עמיגראציע ביורא האט אונז צוגעשיקט פאלגענד'ען קאמוניקאט מיט דער ביטע איהם צו פערעפענטליכען אין אונזער צייטונג.

שוין א פאר חדשים, ווי די דאקטוירים-קאמיסיע פון אמעריקאנער קאנסולאט שיקאנירט אויף א אומדערהערטען אופן די פרויען-עמיגראנטקעס, וועלכע ווילען פאהרען קיין אמעריקא און שטעלט זיי משוגה'דיגע און בעליידיגענדיגע פראגען.

נאך לאנגע בעמיהונגען פון אלע עמיגראציע-אינסטיטוציעס איז געלונגען אויפצוזיעקען ארום דעם די געזעלשאפטליכע מיינונג און צו פעראינטערעסירען מיט דער פראגע די מאסגעבענדע פוילישע און אמעריקאנישע מלוכה-ארגאנען. צוליב דער וויכטיגקייט פון ענין איז נויטיג צו צושטעלען זיי א גענויעם און פינקטליכען מאטעריאל וועגען די שיקאנעס אין אמעריקאנער קאנסולאט.

די ארבייטער עמיגראציע-ביורא (ווארשע, פשעיאזד 13) ווענדעט זיך צוליב דעם צו אלע עמיגראנטען, וועלכע מען האט אפגעזאגט ארויסצוגעבען וויזעס אין אמעריקאנער קאנסולאט, ווייל זיי זענען כלומרש'ט אדורכגעפאלען ביים עקזאמען וועגען זייער גייסטיגער ענטוויקלונג, אז זיי זאלען תיכף, אין זייער אייגענעם אינטערעס אנגעבען דער ארבייטער עמיגראציע-ביורא, לויט'ן דערמאנטען אדרעס, זייערע נעמען, וואוין-ערטער, דאטע פון עקזאמען און אויך אויפגעבען גענוי די פראגען, וועלכע מען האט זיי געשטעלט.

ווארשע, אויגוסט 1927.

Kino „ODEON" w Radomiu.

Od dnia 1 Września 1927 roku

Najgłośniejszy i najciekawszy film obecnego sezonu p. t.

JAK POWSTAJE CZŁOWIEK

Najnowsza zdobycz świata naukowego. Tajemnica natury sfilmowana.
TO O CZEM MILJARDY LUDZI NIE MIAŁO POJĘCIA PRZEZ TYSIĄCE LAT, DZIŚ DZIĘKI NAUCE I FILMOWI NASZE POKOLENIE ZOBACZY.

Nareszcie każdy będzie mógł zobaczyć
JAK POWSTAŁ

CZŁOWIEK TAK DUŻY:
JAK SZPILKI ŁEPEK miesiąc I
JAK MRÓWKA . . . „ II
JAK PSZCZOŁA . . . „ III
JAK MYSZ . . . . . . „ IV itd.

Kiedy powstaje główka, stos pacierzowy, rączki, nóżki, kiedy formują się oczy, gdy żyć zaczyna, gdy się porusza, cały ten okres aż do przyjścia na świat, dzień po dniu, miesiąc po miesiącu.

Film ten niema nic wspólnego z innymi filmami o chorobach skórnych i. t. p.

FOTOGRAFJI i PLAKATÓW na widok publicz. WYSTAWIAĆ NIE WOLNO
WSTĘP DOZWOLONY TYLKO OSOBOM OD LAT 20

Sala podzielona na dwie połowy:
prawa dla Pań, lewa dla Panów

Początek przedstawień w dnie zwykłe od godz. $5^{1}/_{4}$ do $11^{1}/_{2}$ w nocy

Dla uprzystępnienia zobaczenia tego arcyfilmu i rzeszom pracującym w Sobotę i Niedzielę demonstrowanie zaczynamy od 12 rano i trwać będzie do **11,30** w nocy.

פון ראדאמער ספארט-פעלד

פאריגען שבת האט די פשיטיקער „מכבי" געשפילט אויפ'ן היגען ספארט-פעלד פון ר. ק. ס. א מייסטערשאפטס-מעטש וועגען קלאס „צע" מיט די היגע „יוטשניא". דער מעטש האט זיך פערענדיגט 1 געגען 0 לטובה די פשיטיקער „מכבי".

ר. ק. ס. III — פראך (זאגאזשדזשאן)

(0:0) — 0:1

דעמזעלבען טאג איז אויך פארגעקומען אויפ'ן זעלבען פלאץ א מייסטערשאפטס-מעטש וועגען קלאס „צע" צווישען די אויבענדערמאנטע ספארט-קלובען. נאך א אנדערטהאלבען שעה'דיגען קאמפף פון ביידע צדדים איז דער מעטש פערענדיגט געווארען 1 געגען 0 לטובת די היגע ר. ק. ס.

זונטאג 11 פריה איז פארגעקומען א אינטערעסאנטער מייסטערשאפטס-מעטש וועגען קלאס „צע" צווישען דער היגער בר-כוכבא II און קעלצער „בלענקיטני" דאס מאהל האט די צווייטע דרוזשינע פון „בר-כוכבא" נישט שלעכט געשפילט, בעקומענדיג די איבערמאכט נוצט „בר-כוכבא" נישט אויס עטליכע ווינטיגע מאמענטען. אבער די קעלצער, ווי נאר זיי רייסען דורך די אטאקעס, מאכען זיי איין גאל נאכ'ן אנדערען און דער רעזולטאט איז געווען, אז דער מעטש האט זיך פערענדיגט 5 געגען 1 לטובת די קעלצער.

„בר-כוכבא" — „מכבי"

(1:3) 1:4

נאך מעהר אינטערעסאנט איז געווען דער פריינדשאפטס-מעטש צווישען די היגע אויבענדערמאנטע יודישע ספארט-קלובען, וועלכער איז פארגעקומען דעם זעלבען טאג 3 אז. נ. מ. דער מעטש האט צוגעצויגען א גרויסען יודישען עולם צושויער, וועלכע זענען געקומען בייוואוינען דאס שפילען פון די היגע שטארקסטע יודישע געגנער. אין די ערשטע פאר מינוטען געלונגט „בר-כוכבא" דורך א שעהנעם קאמבינירען מצד איהרע מיטעל-שטורמער צו מאכען דעם ערשטען גאל. עס געדויערט אבער נישט לאנג און די „מכבי" גלייכט אויס דעם רעזולטאט. ביז צו דער פויזע מאכט „בר כוכבא" נאך 2 גאלען.

נאך דער פויזע איז דער קאמפף כמעט א גלייכער און עטליכע מינוט פאר'ן סוף געלונגט בר כוכבא צו מאכען דעם פיערטען גאל און דער מעטש, וועלכער איז געשפילט געווארען מיט אמביציע פון ביידע צדדים איז פערענדיגט געווארען מיט א פערדינטען נצחון 4 געגען 1 לטובה בר-כוכבא.

„טשארני" — „ווארסאוויא" (ווארשא)

(1:1) 1:3

5 אז. איז אויפ'ן קאמפס-פלאץ פון 72 טען פ. פ. פארגעקומען א מייסטערשאפטס-מעטש וועגען קלאס „א" צווישען די דערמאנטע ספארט-קלובען. די היגע „טשארני" מאכט דעם ערשטען גאל און עטליכע מינוטען פאר דער הפסקה געלונגט די ווארשאווער אויסצוגלייכען.

נאך דער הפסקה בעקימען די היגע די איבערמאכט און מאכען נאך 2 גלענצענדע גאלען. דער מעטש האט זיך געענדיגט 3 געגען 1 לטובת די היגע „טשארני".

ש — ס.

ראדאמער סטאַראָסטווא קוועסטיאָנירט דעם מורה-הוראה-אַמט פון ה' שמואל טייטעלבוים.

לויט ווי מיר דערוויסען זיך, האָט די גמינע אָבגעגעבען דורך דער פערמיטלונג פון דער היגער סטאראָסטווא א רעקורס צום וואָיעוואָדא קיין קעלץ, אין וועלכען עס ווערט שאַרף פראָטעסטירט די האנדלונג פון ה' סטאראָסטא פאַר זיין נאָמינירען דעם ה' יחיאל קעסטענבערג אַלס אָפיציעלען מורה הוראה אין ראַדאָם. אין רעקורס ווייזט אָן די גמינע, אז ה' קעסטענבערג איז נישט אַלס אַזעלכער געוועהלט געוואָרען. די גמינע פאָדערט אין איהר רעקורס, אַז דער וואָיעוואָדא זאָל דער נאָמינאַציע פון ה' סטאראָסטאַ אַנולירען.

היינטיגען דינסטאָג האָט די גמינע בעקומען צוגעשיקט פון ה' סטאַראָסטאַ א אויפפאָדערונג, אז די גמינע זאָל בעווייזען אויף וועלכען סמך עס אמטירט היינט אלס אָפיציעלער מורה הוראה ה' שמואל טייטעלבוים.

ווי מען גיבט אונז איבער זאָל דער ה' סטאראָסטא צוליב דעם קוועסטיאָנירען די לעגאַלע אמטירונג פון ה' טייטעלבוים אלס אָפיציעלער מורה הוראה. די סבה זאָל זיין, וואָס ה' טייטעלבוים איז סהעטיג אויף זיין אַמט אָהן וואַהלען, אָהן א קאָנקורס, נישט נאָמינירט נישט עקזאמינירט, און אז עס פעהלען איהם די נויטיגע קוואַליפיקאציעס.

אין דער מעלדונג פון ה' סטאראָסטא זאָל די גמינע ווערען פאָרגעוואָרפען, אז די אָרטיגע און צענטראַלע מאכט זענען אזוי נאָך אריינגעפיהרט געוואָרען אין א טעות בנוגע דעם אָפיציעלען אמט פון ה' טייטעלבוים.

גאָל-שטיינער לעבער-ליידענדע
פין קעלץ ראַדאָם און אומגעגענד
איהר וועט האָבען דאָס געלעגענהייט זיך צו בעראָטען
און עס וועט אייך גרויסע נוצען ברענגען
דען דער איבעראַל בעריהמטער ה' אבער-פעלדשער — פון — זינגער ווארשא
וועט זיין אין קעלץ פון 1 ביז זעשיען 10 מײַ
ביים ה' לייזערזאָהן קאָלעיאָווע 50 אָדער
ערקונדיגען זיך: דייבאג סטארא-ווארשאווסקא 29

פון קינא „אדעאָן"

מיר ראַטען אַלע אונזערע לעזער צו זעהן דאָס בילד אין קינאָ „אדעאָן"

א. נ.

„ווי אזוי ענטשטעהט א מענש"

דאָס איז א בילד, וואָס טרעפט זיך איינמאָהל אויף הונדערט יאָהר. דאָס בילד איז געזאַמעלט דורך עקספערימענטען פון אַלע דאָקטוירים פון דער וועלט דורך הונדערטער יאָהרען. עס ווערט געוויזען אין א לייכטען פאָרם אזוי, אז עס איז פאַר יעדען צוטריטליך. דאָס איז זעהר א אינטערעסאַנטער בעלעהרענדער טעמאט און עס דאַרף יעדען פעראינטערעסירען, ווייל מען ווערט געוואויר אויף וואָס פאַר א געהיימניספולען און קאָמפליצירטען אופן דער מענש איז בעשאַפען געוואָרען.

אויסער דעם בילד „ווי אזוי ענטשטעהט א מענש" וועט די נייעסטע אָטראַקציע, ווי מיר ווערן געוואָהר, זיין דאָס בעקאַנטע טעאַטער-שטיק, וואָס איז אויפגעפירט געוואָרען אויף אַלע וועלט בינעס

רינאַלדא רינאַלדיני

וואָס וועט אין די פילם-אויסאַרבייטונג טראָגען דעם טיטול

פרויען און פעריל

אין דער צייט פון דעמאָנסטרירען דאָס בילד אין פילהאַרמאָניע אין ווארשא. האָט דער ריזיגער זאַהל נישט געקענט אריינגעמען דעם גרויסען נייגעריגען עולם. די פעראינטערעסירונג איז געוועזען א געוואַלדיגע און באמת פערדינט דאָס בילד אזא ענערקענונג.

די דירעקציע פון קינאָ „אדעאָן" האָט צוגעגרייט ערשטקלאַסיגע בילדער אויפ'ן סעזאָן, דאָס נאָהנסטע בילד וועט זיין דער שלאַגער

„דער פרינץ האָט ערליבט"

וואָס האָט אויך געמאַכט א פוראָר אין מאָדערנסטען וואַרשאווער קינאָ „קאַסינאָ", אין דעם בילד טרעטען אַרויס די ליבלינגען.

מיאַ מאַראַ און האַררי ליטקע.

אַרום דעם סכסוך צווישען דער גמינע מיט'ן מורה הוראָה ה' מענדיל קעסטענבערג.

שוין 8 מאָנאַטען ווערט דעם מורה הוראה ה' מענדיל קעסטענבערג נישט אויסגעצאָהלט זיין פענסיע. אויף דער ווענדונג מצד דער היגער סטאראָסטוואָ צו דער גמינע, פאַר וואָס ס'ווערט דעם ה' קעסטענבערג נישט אויסגעצאָהלט זיין שכירות, האָט די גמינע אָב.געענטפערט, אז דער מורה הוראה מענדיל קעסטענבערג פיהרט לגבי דער גמינע א סאבאָטאזש-פאָליטיק און אז ער איז איהר געגנער שוין דריי יאָהר צייט. צוליב דער אורזאַך ערקלערט די גמינע-פערוואלטונג, איז זי געצווינגען געגען דעם צו רעאַגירען מיט פערהאַלטען די פאַר איהם בעשטימטע פענסיע, אַלס דאָס איינציגע אָבוועהרונגס-מיטעל געגען זיין טאַקטיק, בכדי אזוי אַרום צווינגען דעם מורה הוראה ה' מענדיל קעסטענבערג, אז ער זאָל ענדליך איבעררייסען זיין עקשנות און זיין געגנערישע אַקציע.

די גמינע-פערוואַלטונג בעצייכענט גלייכצייטיג אין איהר ענטפער צום ה' סטאַראָסטא, אז מיט'ן מאָמענט, ווען דער ה' מענדיל קעסטענבערג וועט רעזיגנירען פון זיינע אמביציעס אין בעצוג צום היגען ראבינאט, וועט זיין האנאראריום, אין די ראַמען פון די מעגליכקייטען, איהם אויסגעצאָהלט ווערען.

אויף דער ווענדונג פון ה' סטאראָסטא, אז דער מורה הוראה מענדיל קעסטענבערג זאָל וועגען דעם געבען א אויספיהרליכע ערקלערונג, האָט דער לעצטער געענטפערט, אז די אַלע אָנגעגעבענע מאָטיווען דורך דער גמינע שטימען נישט מיט'ן אמת. מורה הוראה ה' מענדיל קעסטענבערג דופקט אָן דעם ענטפער פון דער גמינע אלס א ביזוויליגקייט, וואָס האָט נישט הינטער זיך דעם מינדעסטען רעאַלען גרונד.

מורה הוראה ה' מענדיל קעסטענבערג ערקלערט אין זיין בריעף צום ה' סטאראָסטא, אז ער פערנעמט אָפיציעל זיין שטעלע שוין 32 יאָהר, במשך פון וועלכע ער האָט זיינע פליכטען, אזוי די רעליגיעזע, ווי די אַמטליכע, עהרליך און געוויסענהאַפט ערפילט; אַז קיינע פון די פריהערדיגע גמינע-פערוואַלטונגען אין פערלויף פון דער גאַנצער צייט האָט איהם נישט פאָרגעוואָרפען קיין עבירות. און אז עס אינטערליגט נישט קיין שום ספק, אַז די גמינע איז נאָר דערמיט אויסען אָבצושלעפען דאָס אויסצאָהלען זיין פענסיע. מורה הוראה ה' מענדיל קעסטענבערג בעמערקט אָבער דערביי, אז ער וועט קיינמאָהל נישט טאָלערירען, אז מיט זיין פערזאָהן זאָל געשאַפען ווערען א שטיצע צו פערזענליכע קאַמפען, מחמת אלס אַזעלכער, וואָס היט-אָן די ריין-רעליגיעזע אינטערעסען איז איהם נישט ערלויבט צו בייהילפיג זיין דער גמינע אין אַזעלכע פערזענליכע ארויסטרעטונגען. ה' מענדיל קעסטענבערג אפעלירט און בעט דעם ה' סטאַראָסטא איהם בייהילפיג צו זיין און צווינגען דער גמינע-פערוואלטונג זי זאָל איהם נישט שיקאַנירען, און מעהר נישט אויסנוצען לגבי איהם איהרע אגרעסיווע טענדענצען וועלכע שאַדענען און פערשאַפען פאַר איהם א אויסערגעוועהנליכע מאַטעריעל-קריטישע לאַגע.

מורה הוראה ה' מענדיל קעסטענבערג בעט, דער ה' סטאראָסטא זאָל דעלעגירען זייגעם א בעאמטען, וועלכער זאָל אויפמאָהנען זיין פערלעגענעם חוב פון פון די איינגעפלאָסענע הכנסות אין דער גמינע.

ספאָרט-קייט

פאַר דער טורן און ספאָרט-געזעלשאַפט בר—כוכבא

אונטער'ן פראָטעקטאַראט פון דיר. ד. פרענקעל.

ל. דאַנציגער ענטפערט מיט 10 זל. און רופט אַרויס ש. י. גאָטליעב און מ. לאַנדאו.

מ. קורץ ענטפערט מיט 6 זל. און רופט ארויס: יצחק ווייגטרויב.

דענטיסט ה. טאַטאַר ענטפערט מיט 6 זל. און רופט ארויס: קודאַיזער, ד. קאַלקשטיין, ראַזענבלאַט, בריקמאַנובנא מ., ד"ר קאדישעוויטש און אפּעלבוים (שעד. 9).

שטעלמאַן גיעט 3 זל. און רופט אַרויס: מ. וויינבערג דלוגא 13, ל. גאָלדבלום פיל. 10 אינזש. ארטור גאָלדבלום פיל. 10, י. קעלערוואַרם (יואדש. 8).

ח. פייפער גיעט 5 זל. און רופט ארויס: פייוועל שיינבוים, ישראל קאָרמאַן, ש. ה. געליבטער זשיטניע 1, ישראל בערגמאַן, שמואל פרידמאַן, איטשע בריקמאַן.

וויינאַפעל גיעט 2 זל. און רופט ארויס מ. י. טייכמאַן לוב. 23.

קעסטענבערג גיעט 5 זל. און רופט ארויס: מאַנדעלקאָרן (וואַרש. 12), מ. פישמאַן (רווינסקאַ 9), מ. י. פרידמאַן רינעק 11.

(סוף 10-טע זייט).

קעלצער אבטיילונג.

פון וואך צו וואך.

(וועגען בעשעפטיגען אידען ביי דער קאנאליזאציע-ארבייט).

זייט א לענגערער צייט ווערט געפיהרט ביי אונז אין שטאדט די קאנאליזאציע-ארבייט.

עס ווארפט זיך אין די אייגען דער פאקט, וואס צווישען די הונדערטער ארבייטער בעמערקט מען נישט קיין איין יוד.

מערקווירדיג איז אויך דאס, אז ביי דער גאנצער צייט פון בעטראכטען דעם קאנאליזאציע-פלאן דורכ'ן שטאדט-ראט און מאגיסטראט האבען די יודישע ראטמענער נישט ארויסגעשטעלט די פאדערונג צו בעשעפטיגען אויך יודישע ארבייטסלאזע ביים אדורכפיהרען די קאנאליזאציע אין קעלץ.

אין דער צייט וואס די ארבייט ווערט אדורכגעפיהרט דורך די שטאדט דארפען ביי דעם זיין בעשעפטיגט אויך יודישע ארבייטער, ווייל אויך די יודישע בעפעלקערונג לייגט-ביי איהר שטייער מיט וועלכע עס ווערען געדעקט די קאנאליזאציע-קאסטען.

עס וואלט זיך געקאנט דאכטען דאס קאנדידאטען צו אזא ארבייט איז ביי יודען אינגאנצען נישט בנמצא, ווייסען מיר אבער פון פאקטען, ווי עס האבען זיך געוואנדען גאנצע גרופען און זייער ביטע איז צוליב פערשידענע סיבות אבגעווארפען געווארען.

מען וואלט דאריבער געדארפט בעקימען אן ענטפער פון אונזערע פארשטעהער אין שטאדט-ראט צוליב וועלכע סיבות איז דורך זיי די פראגע פון בעשעפטיגען יודישע ארבייטסלאזע ביי דער קאנאליזאציע פון דער שטאדט נישט ארויסגעשטעלט געווארען?

מיר פערמאגען אין יעצטיגען מאמענט א גרויסע צאהל יודישע ארבייטסלאזע און זייער גורל האט געקענט אויף אזא פשוט'ען אופן געלינדערט ווערען, ווען אונזערע ראטמענער וואלטען מיט מעהר אינטערעס און איבערגעגעבענהייט ערפילט זייערע אויפגאבען.

נאך איצט מוז די זאך פארדאכטען ווערען. די קאנאליזאציע ארבייטען פאנגען זיך ערשט אב און וועלען זיך פערציהען איבער א יאהר. מען מוז ארויסרוקען די פאדערונג צו געבען ארבייט אויך יודישע ארבייטסלאזע.

אונזערע יודישע ראטמענער טארען נישט פערגעסען, אז באלד וועט דער שטאדט-ראט אויפגעלעזט ווערען און בין די נייע שטאדט פערוואלטונג וועט געוועהלט ווערען וועלען אדורכלויפען עטליכע מאנאטען און דעמאלס וועט שוין אפשר זיין צו שפעט אין דער הינזיכט עפיס אויפצוטהון. מען טאר דעריבער נישט ווארטען, נור ביי דער ערשטער געלעגענהייט די פאדערונג ארויסשטעלען.

די יודישע בעפעלקערונג, וועלכע דעקט א טייל פון שטאדט-בודזשעט, מוז אויך גענומען ווערען אין בעטראכט. דעמאלס ווען עס האנדעלט זיך וועגען בעשעפטיגען ארבייטסלאזע וואלט געוועזען א יושר, אז אונזערע ראטמענער זאל'ען נישט פערנאכלעסיגען אזא ענין, וואס וואלט געקענט אין א גרויסער מאס לינדערן די ארבייטסלאזיגקייט צווישען די יודישע בעפעלקערונג אין קעלץ.

צבי.

מ. היעקבי.

די רעהאביליטאציע.

מיר האבען היינט בעקומען די ידיעה פון באזעל, אז דאס קאנגרעס-געריכט האט איינגעפונען, אז די פערטיילונג פון די מאנדאטען אין פוילען צום 15 ציוניסטישען קאנגרעס איז געוועזען א נישט ריכטיגע, דער רעגולאמין, וואס איז אנגענומען געווארען דורך דער הויפט-וואהל-קאמיסיע, קאן נישט אזוי אויסגעטייטשט ווערען, דאס ביי דער צווייטער טיילונג זאל נישט גענומען ווערען אין רעכנונג די וואהל-ליסטעס, וואס האבען נישט אנגעצויגען גענוג שטימען ביי דער ערשטער טיילונג.

אין רעזולטאט האט דער „על המשמר" בעקומען צוויי מאנדאטען. די מאנדאטען געהערען צו די ה״ה פארלישעווסקי און שיפער.

מיר האבען קיין איין רגע נישט געצווייפעלט, אז די העכסטע אינסטאנץ פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועט גאנץ אביעקטיוו בעטראכטען די פראגע פון דער מאנדאטען-פערטיילונג און וועט זיך נישט לאזען פערפיהרען דורך פערכאפונגס-פאליטיק, ווי עס האט געוואלט מאכען די ווארשאווער „מעהרהייט"... און דער „על המשמר" איז דורכ'ן קאנגרעס רעהאביליטירט געווארען.

איך זאג פון קאנגרעס.. ווייל נור דער קאנגרעס האט בעוויזען זיין בעטראכטונג צו יעדען וואהל-שווינדעל, אדער מאכינאציע, וואס איז געגען דעם דעמאקראטישען פרינציפ, וואס איז אנגענומען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

וועלכע סאטיספאקציע אבער האט אונז געגעבען „אונזער" צענטראל-קאמיטעט? דער צענטראל-קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע האט דאך אלץ געטהון אוועקצורויבען דאס ווארט אויפן קאנגרעס זיינע אייגענע מיטגליעדער, וואס האבען אנדערע אנשויאונגען ווי די, וואס שטעהען אין זיין שפיץ, נישט אבשטעלענדיג זיך פאר קיין שום מיטלען..

און דא לאזט זיך די ציוניסטישע געזעלשאפט איבער די רעכט צו זאגען דאס לעצטע ווארט...

■■■■■■

א בריף אין רעדאקציע.

געעהרטער ה׳ רעדאקטאר.

ערלויבט צו געבען פלאץ אין אייער וו. צייטונג פאר די פאלגענדע ווערטער:

אין צוזאמענהאנג מיט דעם אפענעם בריעף פון געוועזענעם פארזי-

מ ד. פורת.

טרעהרען...

תשעה-באב, היינסיגעס יאהר האט זיך אויף דער כותל מערבי בעוויזען גרויסע טראפענס וואסער. אין ירושלים וואט זיך גלד פערשפרייט די ידיעה איבער די גאנצע שטאדט, אז די כותל-מערבי וויינט. (פון די צייטונגען.)

ביי דער כותל המערבי, ביי דער וואנד, וואס איז דאס שארית הפליטה פון אונזער גרויסען הייליגען בנין, דער שטילער עדות פון אונזער אמאליגע גרויסקייט... דער מאנומענט פון הערשאפט... דאס בילד פון אונזער אומענדליכען חורבן, פערשקלאפקייט און ליידען... אפשר אויך א טייל פון דעם פונדאמענט, אויף וועלכען עס האלט זיך און שטייט פעלזען-פעסט דאס פאלק... דער פילאר, וואס האלט אונטער די פערגאנגענהייט, געגענווארט און צוקונפט... איבער דער צייט, ווען פעלקער זענען אונטערגעגאנגען, פעלקער זענען אויפגעשטאנען, אט, ביי דער וואנד האט זיך די מענשען-מאסע צונויפגעזאמעלט אין איין פערשידען-פארביגע מאזאיקא צוזאמענגעגאסען און טרעהרען פערגאסען...

יא, טרעהרען, וואס שטראמען פון גאנץ טיעף, טיעף פונם הארצען און מח.. נור די היסטארישע וואנד האט געקענט צו קומען צו דער טיעפניש פון דעם קוואל און אזוי פיעל טרעהרען ארויספומפען .. נאר א פומפע, וואס איז געשמידט מיט'ן קראפט פון אונזער שווייס און ליידען... טרעהרען וואס רייסען הערצער, וואס רופען ארויס טרעהרען...

פון אלע וועלכען זענען זיי זיך צוזאמענגעקומען, אלע, צווישען זיי אויך יונגע לוסטיגע, אלטע, פון לעבען געהארטעטע, געקומען זעהען, נאר אויב עס איז אמת... זעהען נאר, וואס זייערע עלטער-זיידעס האבען געבויט און וואס די צייט און שונאים האבען עס נישט געקענט חרוב מאכען און דאס צו בעווינדערען... געקומען פון פערשידענע לענדער, אנדערע מנהגים, פרעמדע שפראכען, איין שפראך אבער צו דער וואנד — טרעהרען... און האבען טרעהרען פערגאסען...

אין א דונקעל-בעלויכטען שטיבעל, נאך האלבע נאכט זיצט זי איבערגעבויגען איבער'ן וויגעל פון איהר קראנק קינד, וויינט איבער דעם אומגליק, ווי זעהט נישט קיין ישועה, דאס קינד מיט זיינע מאטע אויגען קוקט מיט דער גרעסטער אנשטרענגונג אויף דער פערצווייפעלטער מוטער און עס רופט ביי דער מוטער ארויס פרישע טרעהרען און זי וויינט... וויינט אהן א אויפהער און אויך מיר אלע, וואס זענען דערביי געוועזען האבען מיטגעוויינט... פערגאסען טרעהרען פון צער... טרעהרען פון שרעק... טרעהרען פון הילפ'ס-רוף.. פון טרעהרען וואס ריהרען הערצער מוז מען מיטגעריסען ווערען און מיטוויינען...

אין א גרויסען ליכטיגען זאל, פיעל געסט אין גאלא-קליידונג, ביי די טענער פון טאנץ און מוזיק, לוסטיג הארציג לאכען, עס פרייען זיך אלע און די פרעהליכע פנים'ער מאכען דעם זאל

צענדען פון דער יודישער קהלה אין קעלץ ה' י. מ. רייזמאן, „ראדאמער-קעלצער לעבען" № 33, אין וועלכען צווישען אנדערען ווערט אויך אנגערופען מיין פערזאן. ערקלער איך, אז דער פארוואורף, וועלכער איז געמאכט אויף מיין אדרעס, שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט און געפין נישט פאר נויטיג צו פאלעמיזירען מיט דעם „בעוויסטען" כלל-טהוער אין דעם בעריר-טען ענין, ווייל די האנדלונג פון ה' רייזמאן געגען מיר וועט בעלויכטען ווערען אין דער בעטרעפענדער גע-ריכטס פערהאנדלונג, וועלכע וועט קורצלין פארקומען.

מיט אכטונג

חיים זאגייעסקי.

די פערהעלטניסע פון שכר למוד און די אולגעס (הנחות) אין די יודישע גימנאזיעס.

מען מיז לײדער קאנסטאטירען, אז די לאגע פון די יודישע מיטעל-שולען פערבעסערט זיך גארנישט. זייט א רייהע יאהרען קעמפפען די שולען מיט א געוויסען, בעהאלטענעם אונוויליען מצד די יודישע בעפעלקערונג. דער אונוויליען מצד די בעפעלקערונג ווייזט זיך אין דער ערשטער רייהע ארויס ביי די פינאנציעלע בעציהונג צו דער שולע. אז ס'האנדעלט זיך וועגען שכר-למוד, פערשטעהט יעדער פאטער, אפילו פון די דורכשניטליך בעמיטעלטע קלאס, צו רטארען זיך ביי די פערוואלטונג פון די שולע וועגען א הנחה. ער לאזט נישט אדורך קיין שום געלעגענהייט כדי איבערצוציען די פערוואלטונג אין זיין שווערער מאטעריעלער לאגע, וועלכע בערעכטיגט איהם כלומר'שט צו די הנחה.

די פערוואלטונגען ווידער, געלענדיג, צוליב די קאנקורענץ, אויסציהען האט מעהר שילער, האלטען זיך נישט צוריק פון געבען די ווייטגעהענדסטע הנחות און דער בעמיטעלטער פאטער פון אזא הנחה שילער פרייט זיך אין הארץ, אז ס'איז איהם געלונגען אזוי גוט אבצוהאנדלען דעם שכר-למוד, זעלבסטפערשטענדליך, אז מען מיינט דא נישט די שיכטען פון די בעפעלקע-רונג, וועלכע ארבייטען שווער איף די פרנסה און פאר וועלכע די הנחה פון שכר-למוד איז ווירקליך א וואהלטהאט.

וואס איז אבער דער פועל יוצא פון אזא האנדלונג?

אין ס'רוב שולען קלעקט קוים דער שכר-למוד אויף צו דעקען א זעהר בע-שיידענע פענסיע פאר'ן לעהרער-פער-סאנאל. איך שטרייך אונטער, „א בע-שיידענע פענסיע", ווייל ס'הערשט אין אלגעמיין א מיינונג, אז די לעהרער אין די יודישע גימנאזיעס זענען גוט בעלוינט. דאס איז א גרויסער טעות. א לעהרער, למשל, וואס ארבייט 30 שעה אין די וואך, בעזיצט א צעהניעהריגע פראקטיק און פולע קוואליפיקאציעס דערציהט, דורכשניטליך, ביז 350 זלא-טעס א חודש, נור ווי אזוי בעקומט ער אבער דאס אויסגעצאהלט? אין ראטעס צו 15, צו 10 און פילמאהל צו 5 זלאטעס. איך ווייס פון פאלען, אז לעהרער האבען בעקומען אין מאי פאר מערץ. אין אוגוסט פאר יוני און אפטמאהל אין וועקסלען צו 30 זל. באלד פון אנפאנג שול יאהר ווייזען זיך ארויס דעפיציטען אין די קאסע פון די שולע. אנשטאט אבצורוהען זיך בשעת פויזע, ויצען די לעהרערס אין די קאנצעלאריע פון די שולע, אינטערעסירענדיג זיך יעדען טאג, יעדע שעה, אויב ס'איז עפעס איינגע-פלאסען אין די קאסע. און ס'איז דאך קיין וואונדער נישט, אז אין ערשטען אדער אין צווייטען חודש בעקומט ער אנשטאט די גאנצע פענסיע נור א דריטעל, מיט א צוזאג, אז אין קומענדיגען חודש וועט דער דעפיציט דערפילט ווע-רען, דערווייל אבער ווערט דער דעפי-ציט דערפילט פון חודש צו חודש גרע-סער און דער לעהרער, זייענדיג בעאונ-רוהיגט וועגען די לאגע, קען דאך שטענ-דיג האלטען די האנד אויפ'ן פולס פון די שולע און אי זינען האבין דעם גאנג פון די פינאנסען. און דאס ווירקט דאך זעהר שלעכט אויף די פעדאגאגי-שע ענינים. דער לעהרער קומט אפט אויף די לעקציע דענערווירט און דאס רופט זיך אן שעדליך אויף די שילער ווי אויך אויפ'ן גאנצען גאנג פון די לעקציע.

אנשטאט אבצוצאהלען דעם גאנצען שכר למוד פאר א קווארטעל, צי פאר א חודש, שיקען די עלטערען דעם שכר למוד דורך זייערע קינדער כמעט גראַ-שענווייז, צוליב וואס די אדמיניסטרא-ציע פון די שולע מוז שטענדיג אהיים-שיקען די קינדער, וואס האבען נישט אבגעצאהלט דעם פולען שכר למוד. די קינדער זיצען טהיילמאהל אן אין דער היים א גאנצע וואך און די עלטערען קימערן זיך נישט דעריבער. נאך עטלי-טעג קומט דער שילער צוריק און צאהלט איין 5 זלאטעס, כדי אין דריי טאג ארום ווידער אהיימגעשיקט צו ווע-רען.

אזא צושטאנד עקזיסטירט דורכ'ן גאנצען שול-יאהר אין אזעלכע שילער, וועלכע ט'געפונען זיך כמעט אין יעדער שולע, מינימום, ביז 50 פראצענט — לאזען אדורך מעהר ווי א דריטעל-יאהר די לעקציעס און האבען דאדורך זעהר גרויסע חסרונות אין שול-מאטעריאל. מיט די דאזיגע קאטעגאריע שילער פלא-גען זיך די לעהרער דורכ'ן גאנצען שול-יאהר. ס'קומט אויס, אז ביי ענדע שול-יאהר האבען די שילער, טראץ זייער פלייסיגע ארבייט, נישט ערוואר-בען דעם גאנצען מאטעריאל, ווייל דאס איז פשוט א אוממעגליכע זאך. א שילער וואס לאזט אדורך איין טאג די שולע אדער פערלירט 6 שעה לעהרע אדער פראקטישע נסיונות פון פיזיק, וואס ער קען פאר זיך, אליין אין דער היים, קיינעספאל נישט דערוועצען. אזא שילער ארבייט אהן סיסטעם, שוויצט זיך איבער די ביכער און קומט ענדע יאהר צום עקזאמען. כדי אויסצובעסערען זיך די נאטעס, אין דער לעהרער, נעמענדיג אין אכט, אז דער שילער האט פאקטיש געארבייט וויפיל ס'איז נור געוועזען מעגליך און אז די שולד ליגט נור אויף די זייט פון די עלטערען — לאזט ער אפטמאהל אדורך די קאטעגאריע שילער אין די העכערע קלאסען נישט געהעריג צוגעגרייט. און אזוי ארום האט ער מיט דעמזעלבען שילער אין צווייטען שול-יאהר נייע פלאגען. זעלבסטפער-שטענדליך, אז דער פעדאגאגישער צו-שטאנד פון אזעלכע שולען קען נישט זיין בליהענדיג.

די קאנסעקווענצען פון דעם אלעם זענען, אז ביי א וואקלענדיגען צושטאנד פון די שול-פינאנסען קען די פעדאגא-גישע זייט נישט זיין קיין צופרידענ-שטעלנדיגע, ווייל אנשטאט רוהיג צו בעארבייטען זיך דעם מאטעריאל אויף די מארגענדיגע לעקציע, מוז דער לעה-רער זיך בעשעפטיגען מיט פריוואט-לעקציעס, וועלכע פערנעמען איהם די צייט.

דאס שול-וועזען איז דער אויסדרוק פון אונזער בעציהונג צום יונגען דור, וועלכען מיר ווילען פערגרינגערן דעם לעבענס-קאמפף און צוגרייטען א שענע-רע צוקונפט. לאמיר זעהן, ווי אנדערע פעלקער שפענדען און בויען הערליכע שולען און אסיגנירען ריזיגע פאנדען אויפ'ן שולוועזען און ביי אונז מוז לײדער די קליינע צאהל גימנאזיעס ליגען צו לאסט אויף אונזערע אייגע-נע פלייצעס ווייל מיר בעקומען נישט קיין שום סובסידיעס. דאס יודישע שולוועזען שטעהט נידריג צוליב אונ-זער שולד, ווייל ס'פעהלט אונז לײדער, די געהעריגע בעציהונג צו איהר און פיל עלטערן דאכט זיך אויס, אז דאס איינצאהלען ביי די שולע א ביליגערן שכר למוד איז פאר זיי א געווינס. ווי-לען מיר געבען דעם יונגען דור א רא-ציאנעלע ערציהונג מוזען מיר אליין האבען אן ערליכע און אידעאלע בע-ציהונג צו דער שולע. מיר מוזען זיך אבגעבען א דין וחשבון, אז די הנחות פון שכר למוד דארפען דינען נור פאר ארימע לייט, ווייל דאפון לײדט די שו-לע און דער לעהרער; מען מוז זיך אויך אבגעבען א דין וחשבון, אז דאס רעגעלמעסיגע אבצאהלען דעם שכר למוד, איז דאס וויכטיגסטע רעדל אין די גאנצע ארגאניזאציע פון שולוועזען און אז דאס רעדל פונקציאנירט שוואך, איז די גאנצע ארגאניזאציע שוואך.

N. P.

נאך העלער... אין דערמיט פון אט דעם גרויסען פרעכטיגען זאל אויף א שיין דעקארירטע מיט פאלמען און בלומען ספעציעלע שטוהל זיצט זי—די כלה—. מען האט זי צום „בעדעקען" איועקגעזעצט. נעבען איהר שטעהט די גוטע פרומע מאמע און... וויינט... יא, זי געדענקט, ווען זי איז א כלה געווען האט איהר מוטער ביים „בעדעקען" אויך געוויינט.. ביי אלע כלות, ווייסט זי, וויינט מען... זי אליין האט גע-וויינט... זי האט קיינעם נישט מיטגעריסען... איהר וויינען האט זיך געענדיגט צוזאמען מיט'ן בערעמאניאל, איז דאס זיידענע טוך אראב פון דער כלה'ס קאפ, איז אויס וויינען, אויס טרעהרען, די אויגען טרוקען... יא, אמת אויך טרעהרען... טרעהרען פון מנהג... טרעהרען פון שמחה... זיי רייסען נישט מיט, מען מוז אליין וויינען... ווען אלץ ארום פרייט זיך...

כותל מערבי! רירען זיך נישט די טרערען? איז דאס מעגלין? אדער אפשר זענען שוין דיינע טרעהרען אבגעפלאסען... פון וויי-נען אין משך פון דער צייט, פון די פיעל הונדערטער יאהרען ווען מיר זע-נען נישט געקומען צו דידז? אדער דערקענסט דו נישט די אמת'ע צער טרעהרען, די טייכען טרעהרען געמישט מיט'ן בלוט פונ'ם פאלק? ווייסט דו דען נישט, אז די וואס קומען צו דיר וויי-נען, קלאגען פאר זיך, קלאגען פאר אלע, ברענגען דיר אויך צו טרעהרען וואט ווערען פערגאסען אויף אלע עקען וועלט? זעה, דאס זענען דאך צער-טרעהרען, טרעהרען פונ'ם הארץ, דאס קלאגען פונ'ם גאנצען פאלק!

יא, די טרעהרען רייסען מיט, רופען ארויס טרעהרען... אויף דער כותל-מע-רבי האבען זיך גרויסע טראפענס וואַ-סער בעוויזען, די כותל-מערבי האט גע-וויינט... טרעהרען פון כוס הדמעות...

(המשך פון דער 7-ער זייט.)

מ. טאובער ענטפערט דעם ה' ד. פרענקעל מיט 6 זל.

א. ראזענפעלד ענטפערט דעם ה' כוואט מיט 5 זל.

מ. צעמאך ענטפערט דעם ה' לאנדוי מיט 10 זל.

ווייצהענדלער גיעט 5 זל. און רופט ארויס, געטריימאן קראקאוסקי, גיסער קאפטור, דרעזעל קאפטור.

מאשקאוויטש גיעט 5 זל. און רופט ארויס: צימבאליסטא פיטערעק, האלץ ליב. 21.

דריי נייע גימנאזיעס אין ראדאם.

דער היגער פוילישער אינזש. לעאן בלאשינסקי עפענט-אויף די טעג דריי גימנאזיעס מיט דער ערלויבעניש פון ווארשאוער שול קוראטאריום און ביל-דונג'ס מיניסטעריום.

אין דער 8-קלאסיגער מענער-גימנאזיום קאסט דער שכר למוד ביז דער דריטער קלאס 30 זל. א חודש. און פון דער פיערטער ביז דער 8-ער 40 זל. מאנאטליך. איינשרייבונג—20 זל.

אין דעם חומש-גארבעריי גימנאזיום קאסט אויפ'ן ווכטעמבער-קורס 30 זל. חודשליך. איינשרייב-געלד — 20 זל.

דערביי דארף ביילענט ווערען א בעשייניגונג פון 4 קל. גימנאזיום, עווענטועל פון 7 קל. פאווסעכנע-שולע. אויפ'ן ערשטען קורס דארף מען ביילעגען א צייגניש פון 6 קל. גימנאזיום.

דער אבצאהל אויף קאעדוקאציע מאטורעלע קורסען איז דער שכר למוד אויף די אוו. קורסן 20 ז. חודשלעך. איינשרייבן 10 זל. אויף די פריה-קורסען — 20 ז. א חודש און איינשרייב געלד — 15 זל.

106.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי"

גאסטשפילען פון דער פעראייניגטער יודישער טרופע פון יודישען ארטיסטען-פעראיין אין ווארשא אונטער דער לייטונג פון א. ג. קאמפאניעיץ

מיט'ן אנטייל פון די גוט בעקאנטע ארטיסטען: איזאלף בערמאן און שלמה הערשקאוויטש

די אויך פרויען: לאה קאמפאניעיעץ, ר. ראזען, אננא צייליך, רחל נירענבערג, סאניע סעגאל.

מענער: א. קאמפאניעיעץ, שמואל גאלדפארב, לעאן נירענבערג, ישראל קאמפאניעיעץ, קלמן גוטמאן, מאסקאוו, י. יאנגער א. א.

פרייטאג דעם 2|9 אנהויב 9,30 אוועגד ווערט געשפילט צום לעצטן מאל צו ביליגע פרייזן פון 70 ביז 2.20 די זעהר אייכגענומענע פיעסע

די מאמע פון דער וועלט

אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון זאלאטארעווסקי.

שבת דעם 3-טען און זונטאג דעם 4 ד. ח. אנהויב פונקט 9 אוונד.

גרויסע פרעמיערע! די קרוין פון אלע יודישע אפערעטען לעצטער שלאגער!

צום ערשטען מאל אין פוילען! די גרעסטע סענסאציאנעלע אפערעטע!

ווערט אויפגעפיהרט

פאלעסטינער ליבע

גרויסע מוזיקאלישע פאלקס-אפערעטע אין 3 אקטען מיט א פראלאג פון ליליען, מוזיק פון פראפעסאר פרץ סאנדלער.

באמערקונג: די פאלעסטינע ליבע איז געשפילט געווארען מיט'ן גרעסטען ערפאלג אין ניו-יארקער גרויסען פאבליק טעאטער.

נייע נאציאנאלע קאסטיומען — איבעראשענדע עפעקטען.

מוזיק-לייטונג בלומשטיין, רעזשיסירט פון ש. הערשקאוויטש, — בינע-טעכניקער מאסקאוו.

בילעטען צו בעקימען ביי ה' צווייגהאפטיג און אין טאג פון פארשטעלונג אין קאסע פון טעאטער פון 11 א זייגער פריה.

פון „לינת-הצדק" אין ראדאם.

דעם פערגאנגענעם פרייטאג דעם 26,8 איז לטובת דעם „לינת-הצדק" פארגעקומען א צייכען-פערקויף, אין וועלכען עס האבען זיך בעטייליגט פאלגענדע פארלעך:

ניימאן און גראמאן—30.81, שוסטער מאנדעל—29.21, האכבוים און הוגמאן—28.34, פרידמאן און ראזענצווייג—24.92, זילבערבערג און בירענבוים—19.93, געשוויסטער זאלצבערג—14.75, לאנדוי און רובינשטיין—14.00, קארמאן—שאפיר—12.75, פינקעלשטיין לאנדוי—12,69, אקערמאן—11.37, צימערמאן—בערלינסקי—10.72, פריידענרייך—גרינמאן—9,15.

בס"ה איז געזאמעלט געווארען צווייהונדערט און אכצעהן זלאטעס מיט 64 גראשען.

די פערוואלטונג פון איהר זייט דריקט אויס דעם מיעפסטען דאנק די אנטיילנעמער פון אויבענדערמאנטען צייכען פערקויף און גלויבט, אז אויך איוף ווייטער וועלען די זעלביגע פארלעך זיך ניט ענטזאגען און וועלן וועקן מעהר אינטערעס ביי זייערע בעקאנטע צו אנטייל נעמען אין די זאמלונגען לטובת דער וויכטיגער אינסטיטוציע לינת הצדק.

צאהן-דאקטארין
ח. ראקאטש
איז צוריקגעקומען
און נעמט ווידער אן קראנקע.
ראדאם, שעראקא (פילסודסקיס) 7.

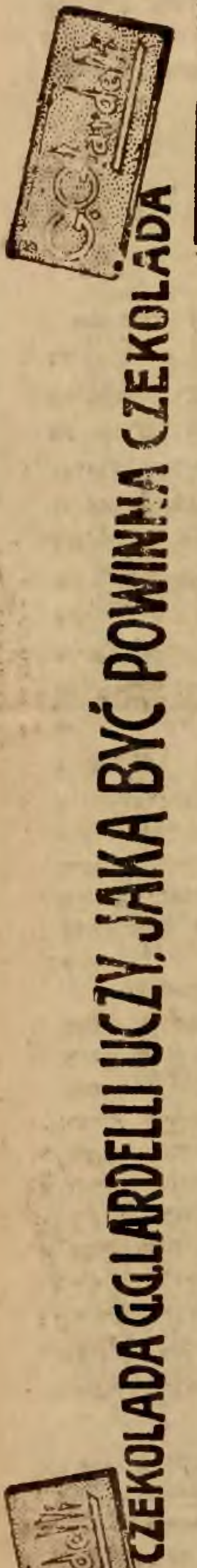

KINO „CORSO" TEATR
Od czwartku 1-go do 4-go września 1927 r. wł.
CZŁOWIEK CZYNU
dramat w 8 aktach w rolach głównych
Viola DANA i Kenneth HARLAN
Nad program! Nad program!
Wspaniała komedja w 2-ch aktach

Kino CZARY w Radomiu.
Od poniedziałku i dni następnych
CNOTLIWA ZUZANNA
w rolach głównych
Lillian HARVEY i Willy FRYTSCH.
Nad program Polowanie na foki.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון אונזער ג' קונדשאפט!

צוליב דעם, וואס אין פערקויף האט זיך בעוויזען נאכגעמאכטער „פאטאקאל" געפאקט אין א ענלעכער פאקונג ווי דער אמת'ער, מאכען מיר אויפמערקזאם די ג' קונדשאפט, אז ביים קויפען די פלאנצען-פוטער „פאטאקאל" דארף געלייגט ווערען אכט אויף דער אויפשריפט „POTOKOL"

ווי אויך אויפ'ן הכשר פונ'ם הרה"ג צבי חנוך הכהן שליט"א לעווין אבד"ק בענדין.

מיט אכטונג

Sp. Akc. Fabryki olejów i tłuszczów roślinnych „J. D. POTOCKA S-wie" BĘDZIN - MAŁOBĄDZ.

די נייעסטע און שעהנסטע
„טאפעטען"
אויף צימער-טאפעטירונג
בעדיענט ביליג, פערקויפט
ש. שטיינמאן
ראדאם, לובלינער № 21
ביטע זיך צו ערקונדיגען!

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC

Odbito we własnej drukarni Raodm, Szwarlikowska 20.